

MEER-HISTORIE

Cultuur, geschiedenis en erfgoed van Haarlemmermeer

32

100 jaar geleden:

Schiphol's illegale start

Replica van het eerste vliegtuig op Schiphol:
Farman F-20, registratie LA-4 (Jan Willem de Wijn)

8 De nazaten van de eerste bewoners van Haarlemmermeer

14 Gerrit van Beem - "Het geweten van de burgemeester"

20 Het echtpaar Clay uit Vijfhuizen reisde de wereld rond.

22 Belgische burgervluchtelingen in Haarlemmermeer

Cover: (Foto: Theo Baart)
Verschuivende perspectieven
in Hoofddorp-centrum

Gekoesterde collecties!

Ieder museum wil een verhaal vertellen. Daar zit een gedegen missie achter, en het uitdragen daarvan vergt een zorgvuldige dosering van kennis van zaken, van passie voor het verhaal en ook van de nodige spullen. Een dosering inderdaad - want steeds moet je de neiging bedwingen om ongebreideld uit te pakken. Dat zou niet goed zijn, want een museum moet tenslotte een heldere geschiedenis voor het voetlicht brengen en daarbij moet vooral worden voorkomen dat mensen door de bomen het bos niet meer zien.

Hoe het met onze kennis en passie staat, dat weten de lezers van Meer-Historie wel. Dat zit wel goed, maar hoe zit het met die spullen... Want dat musea naast de topstukken maar een heel bescheiden gedeelte van de voorraad tonen, dat is lang niet bij iedereen bekend. Onlangs hebt u nog in de krant kunnen lezen dat veel musea zulke enorme depots hebben dat de meeste stukken zelfs nooit kunnen worden getoond.

Bij ons is het niet anders. In onze musea en in dit magazine tonen we steeds maar een klein deel

van de totale collectie en van de alom aanwezige kennis over de historie van Haarlemmermeer. Wat wij tentoonstellen - de objecten, de foto's en de verhalen - vertelt ons verhaal, dat vertelt wie we zijn en waarom we zo zijn. De in het museum geplaatste machines en agrarische werktuigen, de huisraad, de foto's en natuurlijk de grote wereldberoemde stoommachine geven een treffend beeld van ons verleden. Maar... er is echt nog veel meer. Net als andere musea hebben ook wij zo'n vijftig procent van ons bezit opgeslagen. Wie wel eens in een van onze depots in de Haarlemmermeerpolder is geweest, die weet dat. Onze enorme nog steeds groeiende collectie bestaat voor een groot deel uit schenkingen, die door onze vele deskundige vrijwilligers nauwkeurig geregistreerd, beschreven, en liefdevol onderhouden en beheerd worden.

Dankzij onze grote collectie kunnen we regelmatig wisselen en bij deeltentoonstellingen uit eigen voorraad putten. Denk aan exposities over onderwijs in Haarlemmermeer, over de spoorlijnen door Haarlemmermeer, over de bezetting en de bevrijding. De collectie komt altijd weer goed van pas. Ook bij het samenstellen van de tentoonstelling over 100 jaar Schiphol in Haarlemmermeer. Kortom: ook wij koesteren onze collectie!

Ik wens u veel leesplezier toe!

Elise van Melis,
Directeur, bestuurder Stichting
Haarlemmermeermuseum
De Cruquius

Just-Justa Fotografie

Colofon

Het cultuurhistorisch magazine Meer-Historie is een uitgave van Stichting Haarlemmermeermuseum De Cruquius.

Raad van Toezicht

Anna Paternotte
Pieter van de Stadt (voorzitter)
Age Vermeer
Marlijn Winkelman
Erik-Jan van Emmerik

Directeur-bestuurder

Elise van Melis

Rekeningnummers

ING Banknummer NL73 INGB 0003511852
t.n.v. Meer-Historie te Hoofddorp

Ereleden van Meer-Historie

Drs. J. Achterstraat, J. Arensman,
Mr. R.M. Dunselman, Fr. de Jong,
A. Verbeek, P. Roodenburg

Locaties

Historisch Museum Haarlemmermeer
Bosweg 17 - 2131 LX Hoofddorp
023-5620437
www.historisch-museum-haarlemmermeer.nl

Museum De Cruquius
Cruquijsdijk 27 - 2142 ER Cruquius
023-5285704
www.museumdecruquius.nl

Witte Boerderij
Hoofdweg 743 - 2131 MA Hoofddorp
www.meerhistorie.nl

Abonnementen

De minimumbijdrage is €17,50 per jaar.
Meer-Historie verschijnt vier keer per jaar.

Losse verkoop

In het Historisch Museum Haarlemmermeer, Museum de Cruquius, boekhandel Stevens en bij Bruna Floriande. Nabestellingen via secretariaat (€4,- excl. verzendkosten).

Vormgeving en druk

Drukkerij Groen, Hoofddorp

Redactie

Marcel Harlaar, Henk van de Hoef,
Barend Klaassen, Harry van Raak,
Marco Snel, Henri Stroet.
Website: www.meerhistorie.nl

Social Media

DEADLINE KOPIJ: 15 april 2016

Contact Redactie Meer-Historie

Tel.: 06-11513990 - meerhistorie@gmail.com

Beeldmateriaal

Afbeeldingen aanleveren als foto's of als digitaal bestand (hoge resolutie, min. 1Mb of 300 dpi). Foto's altijd als apart bestand aanleveren niet in een WORD-bestand.

Auteursrecht

Op het auteursrecht van het gepubliceerde in Meer-Historie is artikel 7 van de Auteurswet van 1912 van toepassing. Servicenummers

Aanmeldingen, abonnementen, adreswijzigingen, opzeggingen

G. Deddens, 023- 5613130
gjeddens@kpnmail.nl

Aanbieding bijzondere voorwerpen

F. Kamerling, 023- 5642231
foppeka@gmail.com

Cultuur, geschiedenis en erfgoed van Haarlemmermeer

Zelden is over een ondertitel voor het cultuurhistorisch magazine van Haarlemmermeer zo'n boom opgezet als voor dit nummer. Er werd door de één een pleidooi gehouden voor het behoud van de noemer cultuurhistorisch en een ander pleitte voor het invoeren van een nieuwe 'nom de plume'. Het blad blijft Meer-Historie (met streepje) heten en de nieuwe ondertitel wordt: cultuur, geschiedenis en erfgoed van Haarlemmermeer. Over het verloop van die interne discussie kunnen we over een paar jaar een mooi cultuurhistorisch onderzoek verwachten.

Een nieuw jasje... ja, want het blad moet meer onder de aandacht komen van potentiële adverteerders en nieuwe begunstigers/sympathisanten/leden. Het doel van het meer eigentijdse ontwerp is geen knieval voor de commercie en we zullen er als redactie dan ook naar streven om aandacht te geven aan onderwerpen in de volle breedte van Haarlemmermeer. Met het nieuwe ontwerp willen we het beeld meer aandacht geven,

uiteraard zonder dat het ten koste gaat van de inhoud van de artikelen. Blijf vooral uw bijdragen sturen en voedt ons met informatie over de cultuur, de geschiedenis en het erfgoed van onze fascinerende polder. Als tijdschrift proberen we zoveel mogelijk te plaatsen en telkens weer met verrassende gezichtspunten op velerlei onderwerpen dat historische aha-gevoel op te wekken.

Mocht u overigens naar aanleiding van de volgende pagina's en de verschillende artikelen geïnspireerd zijn tot het schrijven van een artikel schroom dan niet contact op te nemen met de redactie (meerhistorie@gmail.com). Als u denkt: 'Wat een mooi tijdschrift... dat wil ik steunen met een advertentie' twijfel niet langer en neem contact op met de redactie. En wanneer het blad u aanspreekt en u wilt het eens in de drie maanden op de mat hebben, wordt dan begunstiger!

Marcel Harlaar

Eindredacteur Meer-Historie

De hagelstenen vliegen door de lucht

Tijdens het schrijven van deze kopij vliegen buiten de hagelstenen door de lucht, en dan te denken als u dit leest, dik voorjaar is en een behaaglijke temperatuur is. Want de groep heeft de komende tijd veel buitenwerk op de akkers van de Plesmanhoek.

Er zijn heel wat activiteiten in het jaar 2016. Ik zal ze even op een rijtje zetten. In maart het land bewerken om tarwe zaaien. In juni een dors demonstratie (een dorsmachine uit de jaren 30, een zeer bijzonder object) geven bij het Historisch museum, in verband met bezoek van de Nederlandse burgemeesters aan de Haarlemmermeer. In augustus de tarwe oogsten om in september met de ambachten-

monumentendag demonstraties te geven achter de molen de Eersteling. Ook in september is er de Ringbiënnale op het Vrijshot terrein tegenover de Plesmanhoek, waar we 3 dagen bij aanwezig kunnen zijn. En als laatste op een van de akkers van de Plesmanhoek een ploeg demonstratie geven met oude tractoren en evenzo oude ploegen. (mogelijk in een klein wedstrijdverband [u kunt zich aanmelden])

U zult begrijpen dat het veel werk en tijd zal kosten om alles te realiseren. We rekenen dan ook dat er subsidie zal komen vanuit de gemeente, we hebben het in ieder geval aangevraagd. Als er niet wordt bijgedragen in de kosten kunnen we het niet waarmaken wat ik net heb vermeld. Maar we blijven enthousiast en het van de goede kant bekijken.

Boerderij Schapenburg

In het vorige nummer heb ik geschreven dat we een Kromhout motor en een Ford Dexta in ons bezit hebben mogen ontvangen. In de jaren 60 zag je wel op ieder erf in de Haarlemmermeer wel een blauwe Ford trekker, geleverd door Van Kalmthout uit Hoofddorp. De Kromhout motor zou een verhaal krijgen in dit nummer maar het is er niet van gekomen, u houdt het te goed. Maar de motor zelf is

geheel uit elkaar geweest en is nu weer in de opbouw fase. Onze Cor is met nog een paar mannen naar een hobbyist geweest van Kromhout en heeft daar heel veel informatie op gedaan, ook hoe hij hem op moet starten. De kar voor de motor is ook al bijna gereed, dus het is mogelijk dat hij bij de demonstraties aanwezig zal zijn. De Ford Dexta, gaat ook een hele opknappbeurt krijgen. Daar is Hans aan begonnen, eerst de motor in orde gemaakt, die loopt als een naaimachine, dus kunnen we de rest ook aanpakken. Er moet wel veel aan gebeuren maar we staan ons mannetje wel met elkaar. (Wie onderdelen heeft liggen van dit model: we houden ons aanbevolen.) Verder zijn er de reguliere opknapp en restauratie klussen gedaan, zoals las en schilderwerken. We hebben nu eindelijk weer een paar potkrikken om veilig de machines op te tillen. Wel zijn we op zoek naar

een garagekrik. Wie weet heeft u er een.

Schenkeningen

Een landbouwwagen gemaakt door de Artillerie Inrichting in Zaandam, een oerdegelijke wagen gemaakt voor defensie, maar heel veel boeren in de Haarlemmermeer hadden er ook een. Bovendien ontvingen we golfplaten, om een afdak te maken voor onze balken en trailer. Een kleine centrifuge uit de jaren 50, een broodsnijmachine (hand bedienbaar) en een deegmenger uit de jaren 40, gebruikt bij de bakkers. Carbid lamp en draadsnij-ijzers en draad-tappen. Veel klein gereedschap en wat Engelse sleutels. Verder nog uit de maalderij van de Rustende Jager een haverpletter, een hamermolen, assen, houten molen tandwielen, vorken, scheppen en schoffels. Een Vicon pendel kunstmest strooier, waarvan de bak gescheurd was, maar door een

gift van Vicon hebben we een andere mogen ontvangen. en als klap op de vuurpijl een Bav kipper wagen, die iedere boer in Haarlemmermeer vroeger had.

Zo ziet u maar weer er zijn altijd weer mensen die aan ons denken en schenken. En daarom blijft ons motto, wat u weg wilt doen, kan voor Meer-Historie van grote waarde zijn. We komen het halen. U belt Jan Blom (06300561650) en hij regelt het transport.

Oproep: Wie werkt(e) er op en voor Schiphol? Stuur een foto!

Tentoonstelling 100 jaar Schiphol zoekt foto's van mensen die in hun werk veel met Schiphol van doen hebben, met en zonder uniform.

Dit jaar bestaat Schiphol 100 jaar. Historisch Museum Haarlemmermeer organiseert een grote tentoonstelling over het vliegveld dat zoveel invloed had en heeft op de Haarlemmermeerpolder. Het museum zoekt foto's van alle soorten beroepen die zich op het vliegveld als daarbuiten bevinden die iets voor Schiphol doen. Dus werk(te) jij op of voor Schiphol? Stuur dan je foto en verhaal in voor de tentoonstelling naar infohmf@xs4all.nl. De tentoonstelling is vanaf 1 april 2016 te bezoeken, wie weet zie je jezelf terug.

19 september 2016 is het honderd jaar geleden dat de eerste militaire vliegtuigen landden op Schiphol. In haar ontwikkeling van militair vliegveld tot toonaangevende mainport heeft Schiphol en haar omgeving veel meegemaakt en hebben vele beroepen te maken (gehad) met deze mainport. Als eerste denk je aan de stewardessen en piloten of bagageverwerkers, maar ook logistieke bedrijven, marketing bedrijven, schoonmakers, beveiliging en nog vele andere beroepen maken Schiphol tot wat ze is.

Het is bijna een stad op zich.

Ken of ben jij iemand die in zijn of haar beroep veel met Schiphol te maken heeft of had? Stuur vooral een foto in met je verhaal naar Historisch Museum Haarlemmermeer via infohmf@xs4all.nl. Heb je alleen geprinte foto's, dan kan het museum ze voor je inscannen. Bel of mail even voor een afspraak en kom langs aan de Bosweg 17 in Hoofddorp, langs het Haarlemmermeerse Bos (tussen Claus en Courtyard in).

De nazaten van de eerste bewoners van Haarlemmermeer

In Floriande tussen het Heusdenpad en het Altenapad ligt achter het winkelcentrum de wijk 'de Hoven'. De straten in deze wijk zijn vernoemd naar familienamen die in de begintijd van de polder (omstreeks 1854) hier veel voorkwamen (bijvoorbeeld de Van Kootenstraat, Verbeekstraat, Van Marsbergenstraat, Biesheuvelstraat, Millenaarstraat, Colijnstraat, Schoutenhof et cetera). De straten rond het winkelcentrum zijn vernoemd naar plaatsen van de streek het Land van Heusden en Altena in Brabant waar veel pioniers van afkomstig waren zoals Almkerkplein, Aalburgplein, Dussenstraat, Hankstraat, Drongelenplein et cetera. Veel afstammelingen van deze pioniers wonen nog steeds in Haarlemmermeer.

Deze keer gaan we het hebben over de familie van Groningen. Oorspronkelijk komt de familie van Groningen, hoe kan het ook anders uit Groningen. Het

poortgebouw van Appingedam bevat een gedenksteen met een tekst die gaat over Dico de Groninger, een monnik van de Augustijner orde in Appingeda.

(zie kader). Dico overlijdt in 1562 en bovenstaand wapen is van hem (Het hart links met de twee pijlen is het wapen van de Orde der Augustijnen).

ECCE MONASTERII PRIMAS
VENERABILIS HUIUS, HANC PORTAM
STRUXIT, DICO GRONINGUS AVITA,
RELLIGIONIS AMANS, DOCTRINA
INSIGNIS UT OLIM POSTERITAS
SCIRET, SE ILLI HAEC MONUMENTA
DEDISSE. 1561

Zie hier de eerbiedwaardige primaat van dit klooster, die deze poort heeft gebouwd, bij leven genaamd Dico de Groninger, liefhebber van het geloof en de rechte leer, opdat het nageslacht eens zal weten dat hij ons dit monument heeft gegeven. 1561

Johannes van Groningen

250 jaar en generaties later komt Johannes (Jan) van Groningen, geboren te Grave terecht in Eethen, Genderen en Heesbeen en trouwt daar op 9 mei 1826 met Geertruij de Nieuw.

Zijn oudste zoon Gerrit (dagloner) 1 december 1827 geboren te Genderen trouwt op 1 februari 1849 met Cornelia van der Mooren. Zij vestigen zich, zoals zoveel mensen uit het land van Heusden en Altena, op 3 februari 1868 in de Haarlemmermeer met hun 6 kinderen (4 dochters en 2 zonen) en gaan dan wonen op de hoek van de Vennepeweg en de Hoofdvaart. Hun dochter Margrita (1849) trouwt 22 april 1869

met Jan Griekspoor en na haar dood trouwt Jan op 15 maart 1877 met haar zuster Geertruida. (De familie Griekspoor behoort dan ook tot de eerste bewoners van Haarlemmermeer) Jan, arbeider en koopman, de oudste zoon van Gerrit, geboren te Eethen op 17 september 1855, trouwt in Haarlemmermeer op 9 september 1881 met Cornelia de Vos. Zij gaan dan wonen in de Kerkstraat 19 te Nieuw-Vennep. Zij krijgen elf kinderen. Zes dochters waarvan er vijf trouwen in Haarlemmermeer (een werd slechts drie jaar oud) en vier zonen (Barend, Gerrit, Cornelis en Hendrik) Cornelis, graanhandelaar, trouwt met Hendrika Rietveld en emigreert op 3 maart 1914 naar Selkirk, Manitoba in Canada

Gerrit van Groningen

Gerrit, koopman en slager, geboren 26 mei 1891 trouwt op 6 juni 1917 met Jannetje Eveleens. Zij wonen eerst in de Korenaarstraat 9 en later, evenals zijn vader, in de Kerkstraat 19. Zij hebben 9 kinderen Cornelia, Jan, Joop, Wim, Martha, Piet, Kees, Henk en Jacoba (die werd maar 6 weken oud). Gerrit begon ooit met een slagersbedrijf 'in het pand aan de Hoofdweg waar later Cuvelier is gekomen'. Na de oorlog, toen het allengs minder ging met het slagerswerk, richtte hij zich steeds meer op de handel. Hij kocht complete inboedels op, handelde in lompen, ijzer en metaal, en toen ook nog in papier en hout. Met zijn voddenkar (de hittenkar van de lompenkoopman) ging hij door de straten. Gerrit gaat dan later, met zijn vrouw Jannetje en zijn gezin, wonen in het Spoorhuis aan het latere Dokter van Haerlingenplantsoen en heeft daar ook opslag van de goederen. Wim, geboren in 1921, was ondanks zijn slechte gezondheid, hij leed aan tuberculose en had nauwelijks lucht, vanaf ongeveer 1956 werkzaam in het bedrijf van zijn vader. Die had bedacht dat zijn zoon weliswaar niet kon sjuwen maar een vrachtwagen besturen zou wel lukken.

Wim, getrouwd met Aadje, had zes zonen en een dochter (Janneke de jongste, geb. 1958) De oudste zoon Gert (1943) ging op zijn twaalfde werken in het

familiebedrijf. Na hem gingen ook Henk (1945), Jan (1947) en Joop (1949) de gelederen versterken. Toen het bedrijf groeide verhuisde de zaak naar de Staringstraat. Daar werd in 1960 een mooie loods gebouwd, de trots van de familie. In dat jaar trad Gerrit officieel terug en naam zijn zoon Wim de leiding over. Als gevolg van uitbreiding van de werkzaamheden werden in de loop van de jaren de taken tussen de oudere broers duidelijker verdeeld. Gert en Jan zaten samen vooral in 't ijzer. Henk bemoeide zich met de afdeling machinehandel en kantoormeubelen en Joop was de man van de partijgoederen. De twee jongste broers Piet (1954) en Kees (1956) vestigden zich in Hoofddorp met sloopbedrijf Grovon.

Op 1 oktober 2001 gaat Gert met pensioen en wordt William (de zoon van zijn broer Jan) de nieuwe directeur. Gert kan zich dan gaan bezig houden met zijn hobby paarden en koetsen. Het bedrijf heeft nu 72 personeelsleden, er rijden tien vrachtwagens en door het land staan zestien kranen bij sloopwerken. William heeft met Debbie Lohman twee kinderen, dochter Jessie (2003) en zoon Wesley (2004); de opvolgers staan dus al klaar.

Met dank aan Geertje Bos,
www.leveninnieuwvennep.nl

Bert Kroon, een noodlottige onderduik

1 Bert Kroon

Bert op de tractor
bij Gortzak 2

Inleiding

De in Abbenes geboren Bert Kroon had in de oorlogsjaren de leeftijd bereikt dat hij zich moest melden om tewerkgesteld te worden in Duitsland. Hij wilde dat niet en is vanuit de Haarlemmermeer naar Groningen gegaan. Daar is hij ondergedoken. Helaas is hij bij een huiszoeking ontdekt en afgevoerd naar het concentratiekamp Amersfoort. Daar is hij overleden. De levensloop van Bert is destijds opgetekend door zijn oudere broer Jaap.

De jeugdjaren in Abbenes

Bert is op 24 april 1923 in Abbenes geboren als zevende kind van het gezin Kroon. Bert groeide op aan de Hoofdweg. Hij hield van dieren, vooral van konijnen. Zijn opa fokte konijnen, Hollanders en Vlaamse Reuzen. Bert zag dat ook wel zitten. Maar het bord bij het hek van de voortuin met de tekst 'Ram ter dekking' leverde toch niet veel klandizie op. Na

schooltijd was Bert op de boerderij van zijn oom Gerrit te vinden. Zij mochten hem daar wel. Hij deed er allerlei klusjes, zelfs een paard voor een driewiel kar spannen. Maar soms gaf dat inspannen een probleem. Als het paard niet veel zin had hield het zijn hoofd omhoog en dan lukte het niet om hem het hoofdstel om te doen. Maar Bert wist er wel raad mee. Hij bond het dier in de stal goed aan de krib vast, klom zelf in de voerbak en schoof zo het hoofdstel over het hoofd van het paard.

Het gezin verhuist naar Lisse

Na het overlijden van vader Kroon in 1934 is moeder Kroon met haar negen kinderen in 1937 naar Lisse verhuisd. Bert kon daar z'n draai niet vinden in het rijtjeshuis aan de Beatrixstraat. Hij ging terug naar de polder

om het boerenvak te leren. Hij klopte aan bij de familie Gortzak aan de Aalsmeerderweg bij Nieuw-Vennep. Hij kende Gortzak, want deze was de schoonvader van zijn oudste broer Jaap. Gortzak kon wel een jongen gebruiken op de boerderij. Het is in middels oogsttijd. Vlakbij Schiphol is het niet zo veilig. De Duitsers hebben er jagers en bommenwerpers gestationeerd om vandaar aanvallen op Engeland uit te voeren. Schiphol werd daarom regelmatig door de geallieerden aangevallen. Om de vijand te misleiden lieten de Duitsers schijnvliegtuigen door de meer zuidelijk gelegen stukken land bewegen. Die namaaktoestellen werden vanuit bunkers over rails aan een kabel heen en weer getrokken. Ook op het land van Gortzak kwam zo'n bunker, met als gevolg Duitse soldaten op de boerderij. Op verschillende woningen en schuren werden in dat verband lichtpunten aangebracht die ontstoken werden als

er 's nachts vliegtuigen naderden. Voor Bert dreigde nog een ander gevaar. Zoals zo veel jongens van zijn leeftijd moest hij zich melden voor werk in Duitsland. Maar Bert zag dat niet zo zitten en zocht een schuilplaats.

Moeder Kroon hertrouwt

Met achterlating van haar zoon Jo en diens aanstaande bruid in de Beatrixstraat is moeder Kroon met haar nog in huis zijnde kinderen vertrokken naar het Groningse Doezum. Daar is ze hertrouwd met een zekere Kloosterman. Moeder Kroon is bezorgd over Bert en weet hem over te halen om naar het Groningse platteland te komen. Daar is het volgens haar veel veiliger om onder te duiken. Na verloop van tijd is Bert verhuisd naar Doezum.

Gevangengenomen

In de omgeving van Doezum woonden een paar toegewijde

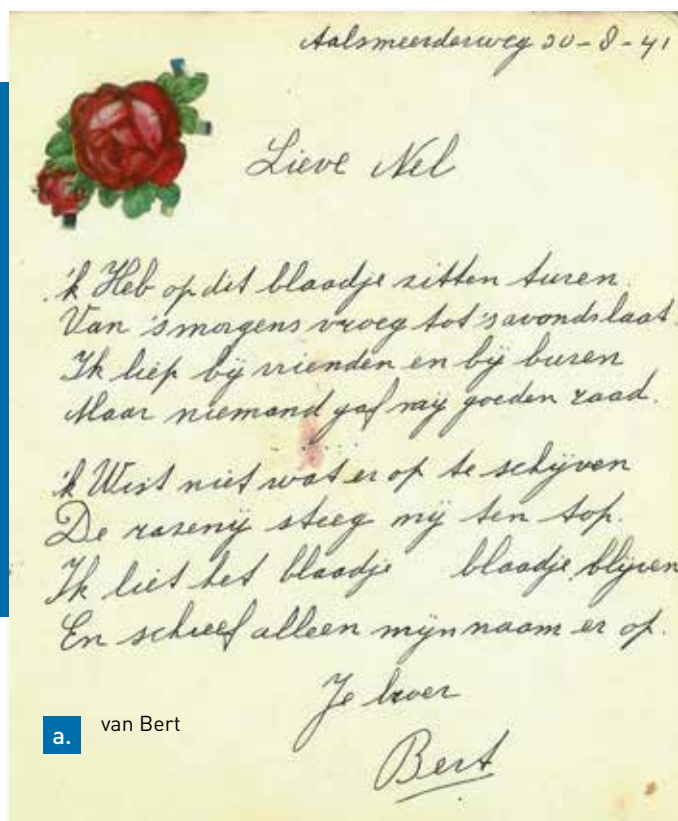
NSB'ers. De zoon van Kloosterman, Aebe, heeft met één van hen al eens een aanvaring gehad. De verhoudingen zijn zeer gespannen. De NSB'ers waren erachter gekomen dat Aebe zich had onttrokken aan de tewerkstelling in Duitsland en dat er op de boerderij nog een andere onderduiker zat.

Op een kwade dag verscheen één van de NSB'ers met een paar Duitse soldaten op het erf. Ze vonden de beide jongens, Bert en Aebe, in hun schuilplaats achter een luik in de stal. De jongens werden overgebracht naar het huis van bewaring in Groningen. Later werd Bert afgevoerd naar Kamp Amersfoort. Op het station van Groningen kon z'n oudste zus Marie hem nog een pakketje met levensmiddelen meegeven. Vluchten was ondenkbaar. De gevangenen hadden een stok in hun broekspijp gekregen waardoor hardlopen onmogelijk was.

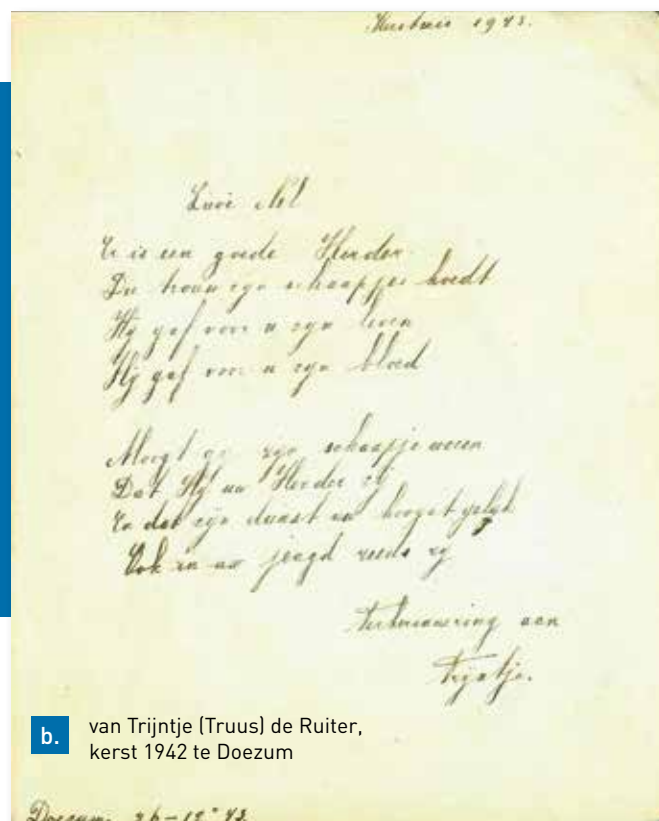
Hoe het met Aebe is afgelopen wordt in het familieboek niet verteld.

In Kamp Amersfoort

In 1939 is bij Amersfoort een barakkenkamp gebouwd voor de opvang van gemobiliseerde Nederlandse militairen. In 1941 namen de Duitsers het kamp in gebruik. Aanvankelijk om communisten op te sluiten na de Duitse inval in Rusland. Gaandeweg kwamen er ook andere gevangenen o.a. verzetsmensen, zwarthandelaren, onderduikers en predikanten en pastoors die het aangedurfd hadden om de Duitse oorlogsmisdaden vanaf de kansel aan de kaak te stellen. Meer dan 35000 gevangenen zijn van 1941 - 1945 in het kamp geregistreerd. De gevangenen werden stelselmatig mishandeld, waarbij de gevreesde SS - Oberscharführer Kotälla van zich deed spreken. Volgens ooggetuigen onderscheidde het

a. van Bert

b. van Trijntje (Truus) de Ruiter, kerst 1942 te Doezum

4 Kamp Amersfoort

5 Tekening van Kamp Amersfoort

kamp zich van de andere Nederlandse kampen door het plezier van de beulen in sadisme, willekeur en mishandeling. Bert Kroon is een van de 658 gevangenen die als gevolg van hun verblijf in Kamp Amersfoort zijn overleden. Van deze 658 zijn ongeveer 428 gevangenen in de nabije omgeving van het Kamp geëxecuteerd.

Onderzoek naar de doodsoorzaak

Lambertus Nicolaas (Bert) Kroon is nog geen 21 jaar als hij op 1 februari 1944 sterft in het Polizeiliches Durchgangslager Amersfoort. De familie Kroon in Lisse kreeg het bericht dat Bert was overleden. Er werd geen toelichting gegeven. Zijn broer Jaap belde daarna de kampcommandant met de vraag of de familie de overledene misschien zelf mocht begraven. Deze antwoordde dat ze dan snel moesten komen omdat de overledene anders de komende nacht zou worden gecremeerd. Dat ophalen van de overledene was niet zo makkelijk. Vervoer was vanwege gebrek aan benzine een groot probleem. Taxi-bedrijf van der Stelt in Lisse

had echter een op houtskool gestookte auto. Die kon hulp bieden. De familie kreeg na veel moeite het stoffelijk overschot van Bert mee. Vóór de begrafenis zou een korte rouwdienst in het huis aan de Beatrixstraat worden gehouden. De familie was al bijeengekomen, maar de taxi kwam maar niet opdagen. Het duurde inmiddels wel erg lang. In overleg met de begrafenisondernemer en dominee Ruys werd besloten om de begrafenis maar uit te stellen van zaterdag naar de maandag. De familie kreeg daardoor de gelegenheid om aan de dokter te vragen of die het stoffelijk overschot wilde onderzoeken naar sporen van mishandeling. Het enige wat de dokter vond was een kleine snee in de keel. Naar zijn mening een gebruikelijk middel om difteriepatiënten bij zware benauwdheid wat lucht te geven. In alle soberheid is 's maandags Bert op Duinhof begraven. Pas later werd bekend wat er precies in het kamp was gebeurd. Het bleek dat Bert een gevaarlijke vorm van difterie had gehad en het tot stikken toe benauwd kreeg. Een dokter heeft toen een snee in de luchtpijp aangebracht. Ook werd bekend dat een medegevangene, een priester, hem bij zijn sterven heeft bijgestaan en met hem heeft gebeden, wat hem in zijn benauwdheid troost gaf.

Herinneringen van de jongste zus en oudere broer

Nel Rietkerk - Kroon was 11 jaar toen Bert gevangen werd genomen. We hebben nog Kerst gevierd met z'n meisje uit Nieuw-Vennep. Dat was Truus de Ruiter. Achteraf hoorde we nog iets van de laatste uren van Bert. Een priester heeft met

hem nog het Onze Vader gebeden. In zijn armen is Bert gestorven. Later las ik in het boek 'Het wrede paradijs' nog de naam van die NSB'er die Bert had ontdekt. Dat was heel emotioneel voor mij. Deze man is in de oorlog ook gedood. Achteraf was het misschien beter geweest dat Bert in de Haarlemmermeer was gebleven want gedurende de oorlog is niemand wezen zoeken in de boerderij van Gortzak. Toch heeft daar nog een onderduiker in huis gezeten. Voordat we als gezin naar Doezum verhuisden hadden we ook een Joodse onderduiker in huis. Als wij niet thuis waren ging hij op de piano spelen. We dachten weleens: o, de burens.

Jaap Kroon (inmiddels overleden) kon zich de Joodse onderduiker ook nog herinneren. 's Avonds ging deze even naar buiten. Je hield je hart vast. Moeder kon niet tegen die enorme spanning. Waarschijnlijk is deze onderduiker via de kerk bij ons gekomen. Zelf hoefde ik niet bang te zijn om opgepakt te worden. Ik werkte op de steenfabriek te Lisse en dat was een zogeheten 'Kriegswichtig' bedrijf. In mijn persoonsbewijs stond dat ik tijdens razzia's niet gearresteerd mocht worden.

Ton Zekveld, Barend Klaassen

Bron: Het familieboek 'Van oude tijden, wie we waren en wat we deden' (1999) auteur Jaap Kroon

6 Het graf van Bert op begraafplaats Duinhof te Lisse

De slager en de fietsenfabriek

Willem Kroes,
de fietsenmaker

Arie Kroes

Arie Kroes werd geboren in mei 1935 in een nu meer dan honderd jaar bestaande slagerij aan de Hoofdweg - Oostzijde te Nieuw-Vennep. Hij groeide op bij de geur van gerookte hammen, het geluid van gekeelde varkens en blonde dikbillen versiert als Paaskoeien. Door weer en wind fietste hij, niet altijd fluitend zoals slagersjongens plachten te doen, langs rechte Meerse wegen. Stak een handje toe als vader huisslachten deed, kort en goed, hij werd een echte ambachtelijke slager, waarbij het slachteeve op eigen kracht binnenkwam en uiteindelijk geportioneerd de koele winkel verliet.

Onze jonge beenhouwer (Vlaams voor slager) huwt met Rachel Catharina Trijntje van Zadelhoff, een struise boerendochter uit het zuiden van de polder.

Jarenlang baten ze een slagerij uit in Woubrugge. Naast de burgers vormen watersporters hun cliënteel. Wanneer de pensioenleeftijd in het zicht komt eindigt de periode Woubrugge en genieten Arie Matthijs Kroes en zijn Trijnie van hun pensioen. Arie is een boeiende verteller. Weet veel en nog meer van boeren, burgers en andere Vennepers. Ik vroeg hem naar de destijds bestaande fietsenfabriek van zijn familielid Willem Kroes. De familie Kroes kwam van oorsprong uit Nieuwkoop, het waren wagenmakers. Arie vertelt dat zijn overgrootvader lopend naar de Meer kwam. Twee nazaten van de Nieuwkoopse Willem Kroes zijn Willem en Lucas. Lucas heeft ooit een

wagenmakerij gehad op de hoek Bosstraat - Hoofdweg, waar later Adriaan Struik z'n groentewinkel had en nu onder anderen een tandtechniker is gevestigd. Willem is bekend geworden als fietsenfabrikant onder de naam "Haarlemmermeerse rijwiel-fabriek" W. Kroes en Zonen. Willem had noch zonen, noch dochters, maar als publiciteit had het zeker waarde. Het fabriekspand stond aan de Hoofdweg - Westzijde, ongeveer waar nu goederen aangevoerd worden voor de supermarkten. Na Willem Kroes was er slagerij van Groningen, daarna Oudshoorn gevestigd. Willem ging zelf de boer op om zijn tweewielers aan de man te brengen. Pluspunt van de Kroesfiets was de terugtraprem. De toenmalige fietsen hadden vaak nog een handrem aan het stuur, waarbij een rubberblokje op de voorband drukte. Kroes zal zeker niet alles zelf geproduceerd hebben maar toegeleverde materialen verwerkt hebben. Overigens komt nu veel als halffabricaat uit Japan en Taiwan. In de winterperiode, mits er ijs was, verkocht Willem Kroes schaatsen en deed ook het slijpwerk. Bij klachten over dat slijpwerk was z'n eerste reactie 'je kunt niet schaatsen'. En om te tonen dat het niet aan de schaatsen lag bond hij zelf de schaatsen onder en gleed demonstratief over de baan. Zijn reclameleus was: "Zie ze zwieren op mijn schaatsen". Willem Kroes had ook een medewerker, Hannes Donkersloot, een Brabander die

samen met zijn vrouw een leesbibliotheek had. Hannes woonde in de Vennepstraat, ongeveer waar nu de winkel van Kruidvat is. Willem Kroes moet een echte techneut geweest zijn. Op zeker moment had hij een spuit met een motorpompje voor bestrijdingsmiddelen op een fiets gemonteerd en ging daarmee de boer op om vruchtbomen te bespuiten. Minder onschuldig dan bomen spuiten betrof een 'frauduleuze' handel in fietsbanden tijdens de oorlog. Kennelijk had Kroes een flinke voorraad fietsbanden. Een schaars artikel, met gevolg dat fietsen werden voorzien van houten banden of met uit rubber gesneden van oude autobanden. In een plaatselijk blad uit 1941 staat het volgende: *Een rijwielhandelaar was 's morgens bezig verpakte rijwielbanden te vervoeren. Een vroege wandelaar stelde daarvan de politie op de hoogte. De politie greep in en ontdekte in een opslagplaats meer dan driehonderd rijwielbanden. Een zekere K. is in verband met deze zaak gearresteerd.*

Tot zover het verhaal van Arie Kroes uit Nieuw-Vennep.

Jan Tamboer

Arie Kroes bij de slagerij

“Het geweten van de burgemeester”

Gerrit van Beem werd geboren op 19 maart 1913 op hoeve Ruimzicht, een boerderij met 20 hectaren die door zijn vader Kors (1873-1945) in 1901 voor f 24.600 werd gekocht van G. Apfeld. In 1920 kon Kors van Beem de nabijgelegen boerderij Maria's Hoeve met 20 hectaren bij zijn bedrijf trekken ¹. Kors en zijn vrouw Cornelia Vlug (1874-1931) kregen vier zonen en zes dochters. Vader Kors wilde dat zijn zoon Gerrit zou doorleren. Maar na het behalen van het ULO diploma had hij het wel gezien. Hij wilde boer worden net als zijn drie broers.

Gerrit van Beem bleef op Ruimzicht wonen. Akkerbouw was de belangrijkste bron van inkomsten. Extra inkomsten vormde soms de verkoop van een enkele koe aan slagerij Van der Ban in Zwanenburg en de verkoop aan huis van aardappelen en peulvruchten. Van Beem was een behoudend man. Hij ging niet snel over tot de aanschaf van een machine. Eerst moesten de kinderziekten eruit verdwenen zijn en moest het financieel verantwoord zijn. Veel samenwerken met andere boeren deed hij niet. Zelfwerkzaamheid was de leidraad en indien nodig werd een loonbedrijf ingeschakeld.

In 1941 huwde Gerrit van Beem met Ambrozina Gijzenberg (1916-1965). Zijn kinderen, twee zonen (Leen en Koos) en drie dochters (Nely, Ankie, Ineke), gaf hij veel speelruimte. Ze mochten zelf hun opleiding kiezen maar hij stuurde wel. Tegen zoon Koos zei hij dat de tuinbouwschool in Aalsmeer een goede opleiding was. Gevolg: Koos ging naar de tuinbouwschool. Zoon Leen geeft aan dat hij de boerderij op zijn manier mocht beheren. Vader Van Beem gaf wel zijn mening, maar drong niet aan. De natuur lag hem na aan het hart. Zijn uitspraak “Hoed je voor hetgeen je niet ziet”. Onkruid mag niet wortelen. Je moet op tijd ingrijpen en wieden. Ook in het dagelijks leven gold deze uitspraak. Kijken, luisteren en ingrijpen voor het te laat is. Ook voor wetenschap had Van Beem grote belangstelling. De keuze van zijn dochter Ineke voor de Landbouw Hogeschool in Wageningen vond hij een mooie combinatie van natuur en wetenschap. Hij was zeer trots op zijn kinderen. Had je als kind een wondje aan je hand dan was zijn reactie: “Even met je hand in de aarde wroeten en de wond ontsmet”. Alleen als het nodig was kwam de dokter aan huis. Volgens de dokter moest je bij een niersteenaanval

op een paard klimmen en in draf een half uurtje gaan rijden. Zo gezegd, zo gedaan, maar die remedie heeft niet geholpen. Van Beem werd toch voor zijn nierstenen geopereerd. Al op jonge leeftijd moesten de kinderen hun moeder missen. Op 14 maart 1965 ² overleed Ambrozina waarna de oudste dochter Nely haar baan vaarwel zegde en het huishouden op zich nam. In 1968 trad Gerrit van Beem opnieuw in het huwelijk met Jenneke Buijs-Knoop. Het gezin op hoeve Ruimzicht werd uitgebreid met de zonen Pieter en Henk uit het eerdere huwelijk van Jenneke.

De boerderij en nevenfuncties namen alle tijd in beslag. Voor zijn eerste huwelijk vond Van Beem ontspanning bij paard rijvereniging Ritmeester de Kruijff. Daarna was er weinig tijd voor ontspanning of vakantie. Ja, een dagje op en neer naar het noorden van Noord-Holland. Met alle plezier wilde hij een huisje boeken voor zijn vrouw en kinderen maar meegaan, nee niet langer dan een dag. De boerderij kon hem geen dag missen. Na de overname van de boerderij door zijn zoon Leen in 1970 verhuisde hij naar de Hoofdweg nabij de Bennebroekerweg en ondernam hij reizen met een christelijke reisvereniging of C.B.T.B. (Christelijke Boeren- en Tuindersbond opgericht in 1918) naar onder andere Bulgarije, Israël, Noorwegen en Rusland. Hij had veel belangstelling voor andere culturen.

Van Beem was behalve boer met hart en ziel ook een zeer maat-

schappelijk betrokken man. Hij luisterde, diende andere mensen en stond open voor iedereen ongeacht geloof of achtergrond. Hij bezat een samenbindend karakter. Als lid van de jonge mannenvereniging hield hij eens een inleiding met als titel: "Ik wil, ik dien". En dat "Ik wil, ik dien" liep als een rode draad door zijn hele leven evenals zijn uitspraak "Vraag niet waarom het gebeurt, maar waartoe het leidt". Overdag op de boerderij, 's avonds veel op pad voor de CHU (Christelijk Historische Unie), als voorzitter van de C.B.T.B., als lid van de Commissie van Advies van de Landbouwwinterschool in Hoofddorp, als ouderling van de Nederlands Hervormde Kerk Houtrijk en Polanen te Halfweg en voor het schoolbestuur van De School met den Bijbel (nu Halverwege) in Halfweg. Tijdens zijn zittingsperiode in het schoolbestuur werd de Gaandeweg school in Zwanenburg gebouwd.

Tussen de jaren 1950 - 1958 was Van Beem ouderling en maakte hij deel uit van de Kerkenraad. Blijkbaar was hij ook bij de Hervormde Kerk een gezien man want bij de verkiezingen voor een tweede ambtstermijn op 14 december 1953 werd hij met een ruime meerderheid van 47 stemmen herkozen. Zijn neiging tot behouden bleek ook weer in 1954. In de Kerkenraadsvergadering van 11 januari 1954 stelt Ds. A. Kromhout voor een gemeenschappelijke paasdienst te houden met de Gereformeerde Kerk. Van Beem stelt echter op 15 februari 1954: "Zijn we al zover"? ³.

Na het overlijden van zijn broer Cor in 1958 die wethouder was in de gemeente Haarlemmermeer, werd Gerrit Van Beem gevraagd zitting te nemen in de gemeenteraad van de gemeente Haarlemmermeer. Raadslid was hij tot 1966. Als opvolger van wethouder C. Bos werd hij wethouder van openbare werken van 6 september 1966 tot 3 september 1974. Belangrijk tijdens zijn wethouderschap was de samenwerking met Ir. A. Jonker, directeur openbare werken van de gemeente. Zijn uitspraak: "Als wethouder kun je spanningen niet ontlopen. Overleg en inspraak is een goede zaak, maar het moet wel binnen een redelijke termijn gebeuren." De procedures duurde volgens hem veel te lang. Mopperen deed Van Beem zelden, kwaad worden kostte hem heel veel moeite en energie maar met de vuist op tafel slaan bij een raadsvergadering heeft wel eens plaatsgevonden. Maar zoals de toenmalige burgemeester Cor van Stam in zijn afscheidsrede bij het aftreden van Van Beem zei: "Met de vuist op tafel slaan kon, omdat wij wisten dat Van Beem een man was die met hart en ziel onze gemeente diende". Van Stam noemde Van Beem ook zijn geweten ⁴. Als hij naar Van Beem keek omdat hij niet zeker was van zijn zaak en Van Beem knikte ja, dan was de zaak in orde. Bij een nee moest je oppassen.

Gerrit van Beem had een zware portefeuille maar werkte altijd prettig samen met zijn ambtenaren. "Ik ben niet zo'n prater, scherp formuleren is niet mijn sterkste kant" en "Ik heb niet zoveel letters gegeten".

Hiermee maakte hij duidelijk dat een wethouder alléén het ook niet kan. Iedereen moet erbij betrokken zijn ⁵. Hij spande zich in voor de bouw van zwembaden. Het zuiveren van water werd na de stichting van zes zuiveringsinstallaties overgedaan aan het Hoogheemraadschap Rijnland. Door het optreden van Van Beem werd het contact tussen gemeente en polderbestuur geïntensiveerd. Hieruit bleek weer zijn vermogen tot samenbinden. De hand had hij ook bij de instelling van een krotopruiingsfonds in 1962 en het Structuurplan in 1964 waar het College zich uitspreekt voor uitbreiding van Hoofddorp tot een grotere kern ⁶.

Groenvoorziening lag Van Beem ook na aan het hart. In 1966 beschikte de gemeente over honderd hectaren groen. Tijdens zijn wethouderschap verdubbelde de gemeente het openbaar groen tot een kleine tweehonderd hectaren ⁷. Van Beem stond aan de wieg van het in 1979 geopende Haarlemmermeerse Bos, het hertenkamp in Zwanenburg en het park in Badhoevedorp. De aanleg van het recreatiepark in Nieuw-Vennep kon worden gerealiseerd dankzij een gift van de firma Lucas Bols. Vooral de (woorden)strijd om de aanleg van het Haarlemmermeerse Bos (110 hectaren) heeft Van Beem veel energie gekost. In feite was het een zandwinningsput maar hij regelde dat het groen om de put werd betaald uit de opbrengst van het zand. Maar hij ondervond met deze regeling veel tegenstand, woningen bouwen om de put kon toch ook! Van Beem hield stand en het bos

kwam er. Politiek gezien kon hij het tijdens zijn wethouderschap niet redden bij het dempen van de IJtocht en de verbreding van de Domineeslaan in Zwanenburg. Hij gaf aan dat het dempen tot wateroverlast zou leiden. Duikers en rioleringsbuizen waren te klein en zouden dichtslibben. Van Beem heeft gelijk gekregen. De omgeving van de Domineeslaan kampt al jaren met wateroverlast. Moeilijk had hij het, zelf boer zijnde, met het verwerven van bouwgronden. Boeren die jarenlang op de grond geleefd en gewerkt hadden moesten wijken voor algemeen belang. Hij hielp de boeren die hun land moesten verlaten wel zoeken naar andere akkerbouwgrond. Van de circa 750 hectaren aangekochte gronden kon hij ongeveer 350 hectaren andere grond voor de wijkende boeren vinden. Maar hij begreep dat tijden veranderen en de economie moest groeien. Door nieuwe wetgeving mochten waterschappen geen wegen meer in eigendom hebben. In zijn functie als wethouder maar ook als hoofdingleland (algemeen bestuurslid van 1971 tot 1977) was hij, evenals dijkgraaf Melis Spaans, voorstander van de overdracht van polderwegen door Waterschap Haarlemmermeerpolder aan de gemeente ⁸. Tijdens de hoofdinglelandvergadering van 12 april 1974 werd het besluit van de overdracht genomen.

Op doktersadvies moet Van Beem, die al eerder een medische waarschuwing had gehad, stoppen met zijn werk als wethouder en werd hij opgevolgd door de heer J.M. Hoffmann. Tijdens de afscheidsvergadering van de

Haarlemmermeerse gemeenteraad werd in totaal afscheid genomen van vijftien raadsleden. Cor van Stam zorgde voor een verrassing door Gerrit van Beem de versierselen van het Ridderchap in de Orde van Oranje Nassau op te spellen ⁹. Zijn afscheidsreceptie was op 30 augustus 1974. Tijdens het afscheidsdiner op 4 oktober 1974 in hotel-restaurant De Rustende Jager in Nieuw-Vennep kreeg hij als afscheidscadeau o.a. een kleine gravure met de afbeelding van de gemeente Haarlemmermeer.

Gerrit van Beem overleed op 9 februari 1981 en is begraven op de begraafplaats van de Stichting Hervormde Gemeente Houtrijk en Polanen aan de Kerkhoflaan in Zwanenburg ¹⁰.

Harry van Raak

Geraadpleegde bronnen:

- 1) Haarlemmermeerse Boerderijen – bewoners en wijken. Stichting Meer Historie 2008.
- 2) Bevolkingsregister gemeente Haarlemmermeer.
- 3) Noord Hollands Archief/archief Protestantse Kerk Halfweg-Zwanenburg, Kerkenraadsverslagen 29,30,31.
- 4) Burgemeester Van Stam: zijn afscheidsrede over Gerrit van Beem.
- 5) Hoofddorpse Courant 1 augustus 1974.
- 6) Haarlems Dagblad 16 mei 1974.
- 7) De Meer loopt vol. Meer Historie 1997.
- 8) Belang, betaling en zeggenschap 2015. Hans van Velsen pag. 94-95.
- 9) Hoofddorpse Courant 5 september 1974.
- 10) Register overledenen St. Herv. Gemeente Begraafplaats Houtrijk en Polanen Zwanenburg.

Met dank aan

- Nely, Leen, Ankie en Koos van Beem
- Drs. Jan Achterstraat, voormalig directeur sociografisch bureau De Meerlanden
- de heer Wim Smit, Protestantse Gemeente Halfweg-Zwanenburg.

tekst: Ger Mastenbroek

foto's: Henk Koetsier

Daar ligt 'kleine Henkie' dan ...

Kleine Henkie blijkt 64 jaar later helemaal niet zo te heten

Het is 19 november 2015. Vanuit mijn woonplaats Houten ben ik onderweg naar Zwanenburg, naar Wilgenlaan nummer 18, waar meneer Gerrit Gesink woont. Hoe dichterbij de plaats van bestemming kom, hoe meer het ook weer 1951 wordt. Ik vind het spannend; meneer Gesink kent mij niet en ik ken meneer Gesink niet. Toch hebben we elkaar ooit eerder gezien; dat was in 1951, deze november 64 jaren geleden.

Zwanenburg is ook de plaats waar ik geboren en getogen ben. Zonder TomTom weet ik vanaf de Schipholweg via de IJweg naar de Olmenlaan te rijden. Bij de hoek IJweg/Olmenlaan, waar vroeger slagerij Van der Ban zat die nog zelf slachtte, moet ik rechtsaf. Na een paar honderd meter zie ik de tennisbanen van Lucky Strike; ooit ook mijn vereniging. Dan rijd ik de Wilgenlaan in met rechts oude gebouwen van drukkerij Van Exter. Zo kom ik steeds meer terug in de tijd; het is nu al

jaren zestig. Ik moet nóg verder terug; ik moet naar 1951. Ben hier om samen met meneer Gerrit Gesink terug te gaan naar dat jaar, naar kleine Henkie en naar de nieuwe fabriek van De Cirkel waar hij werkte.

Bel aan op nummer 18. Een opgewekte en verwachtingsvolle meneer Gesink doet open. Verwachtingsvol ja, maar waar naar? Wij geven elkaar een hand; zonder iets te zeggen, zeggen wij al heel wat. Ook hij kijkt duidelijk uit naar deze ontmoeting. In de huiskamer van zijn

eengezinswoning zit ook zijn dochter Mirella Kleine; zij speelt een rol in deze ontmoeting. Dan begint de kennismaking tussen de nu 92-jarige Gerrit Gesink en 'kleine Henkie' van zeventig jaar; in 1951 respectievelijk 28 jaar oud en zes jaar jong. Sinds het overlijden van zijn vrouw in 1996 woont meneer Gesink nog steeds zelfstandig. Leeftijd? Niet belangrijk, luister maar: 'Vorige week pasfoto's laten maken omdat mijn rijbewijs verlengd moet worden.' Hij weet ook alles nog van vroeger. Dat komt goed uit

want het gaat vandaag vooral over vroeger.

'Ja, ik heb 45 jaar bij De Cirkel gewerkt. Tot de fabriek in Zwanenburg openging eerst nog op verschillende plekken in Amsterdam. Dat was wat hoor dat je toen helemaal naar Zwanenburg moest. Vanuit Amsterdam eerst met de Blauwe Tram naar Halfweg. Op dat plein daar uitstappen en lopend verder. Lopend ja; voor die tijd normaal hè. Door de Haarlemmermeerstraat met al die winkels en dan met dat pontje. Was dat van Van der Staay? Dat wist ik niet. Op de dijk aan de overkant gaan we richting Domineeslaan. Ter hoogte van de Suikerfabriek komen we langs een bakkerswinkel. Nou, en daar voor het raam ligt dan een jongetje op bed. Altijd als we voorbijkomen zwaaien we naar dat jongetje en dat jongetje zwaait ook altijd en heel vrolijk terug. Ik kan me nog zo goed herinneren dat je aan zijn oogjes ziet dat hij dat leuk vindt. Dat gebeurt dus twee keer per dag; 's morgens heen en 's middags terug. Als iemand vergeet te zwaaien moet ie terug om dat alsnog te doen. We weten niet hoe dat jongetje heet en noemen hem daarom Henkie, kleine Henkie.'

Dan stokt het verhaal van meneer Gesink; we zijn aangekomen bij dat jongetje en aangekomen om het verhaal van dat jongetje zelf te horen.

Dan is het Sinterklaas

'Ja, dat jongetje achter dat raam bij Luxe Brood-, Koek- en Beschuitbakkerij Walter, ben ik

Bedankt meneer Gesink!

dus. Niet kleine Hénkie maar het is kleine Gèrrie zoals ik daar heet. Ik lig daar als zesjarig jongetje bij mijn ome Jan en tante Rijkje en niet thuis in mijn eigen huis op IJweg 32, hier vlakbij de Wilgenlaan. Ik lig dáár omdat mijn moeder ziek is en in het ziekenhuis ligt. Wat er met mij is? Ik weet niet beter dat ik, zoals ze dat zo mooi achteraf zeiden, alleen maar een vlekje op mijn longen heb. Als je dat zo zegt klinkt het meteen minder ziekelijk dan het werkelijke tuberculose. Gelukkig doet dat vlekje geen zeer en de medische wetenschap belooft dat het met rust zal verdwijnen en genezen. Dat blijkt zomer 1952 inderdaad te kloppen; dat weet ik natuurlijk in 1951 nog niet.

De bietencampagne is in volle gang. Dat is wat hoor! De Ringvaart ligt vol met schepen die wachten om gelost te worden.

Mijn oom Jan zie ik met een roeibootje langs die schepen varen om brood uit eigen bakkerij af te leveren.

Ik word ook best verwend. Komt iemand op bezoek, dan nemen ze iets leuks of iets lekkers mee. Elke morgen krijg ik uit de bakkerij de afgesneden randjes van de tompouces; verser kan niet en 't is heerlijk! Dat ze bulletje tegen me gaan zeggen is logisch. Leuk is het ook om te zwaaien naar mensen die langskomen. Vooral 's morgens en aan het eind van de dag zijn dat veel mannen. Dat zij allemaal bij De Cirkel werken, weet ik niet. Dat ze met mij begaan zijn besef ik evenmin.

Ja, en dan is het 5 december 1951. Als zesjarig jongetje geloof ik nog heilig in Sinterklaas en dat blijkt goed uit te pakken. Ik hoor net zoals tante Rijkje de bel; zij loopt naar de win-

kel. Mannen met een groot pak staan daar. 'Met "Goeiemiddag" zullen zij elkaar ongetwijfeld begroet hebben. Wat er verder gezegd wordt weet ik niet. Maar volgens overlevering moet dat ongeveer dit zijn: 'Mevrouw, een domme Zwarte Piet heeft dit pak verkeerd bezorgd. Hij bracht het naar De Cirkel in de Domineeslaan. Op het pak staat dat het toch echt voor dat jongetje hier achter het raam is!' Die mannen vroegen die Zwarte Piet of zij dat pak naar dat jongetje moeten brengen, zij lopen er toch langs. Dat was een goed idee! En zo komen tante Rijkje en die mannen met dat grote pak mijn kamer in. Er zitten veel cadeautjes in en allemaal voor mij! Bij Sinterklaas horen verrassingen; nou dit is er een.

Ik weet niet, als ik wat gezegd heb, wat ik gezegd heb. Ik kan me alleen herinneren dat het een gróót pak was en dat het zo op mijn bed werd gezet. Wat er in dat pak zat zou ik echt niet meer weten. Dat ik Sinterklaas en Zwarte Piet toen niet bedankte was niet erg; die waren er toch niet. Wél erg was, en is tot letterlijk op de dag van vandaag, dat ik die aardige mannen van De Cirkel nooit heb bedankt. Mannen die geld inzamelden voor cadeautjes en voor Sinterklaas speelden. Dat realiseerde ik me onlangs weer eens toen ik dat fotootje zag waar ik op bed voor het raam lig. Het was wel hét moment waarop ik vond dat ik na 64 jaren alsnog moest proberen die Sinterklaas mannen te bedanken.

Gevonden!

Ik stuurde een mailtje naar Ahrend Productiebedrijf Zwanenburg, sinds 1967 de naam voor De Cirkel. Vroeg of er een blad of website voor gepensioneerden is. Daarop kreeg ik geen antwoord maar wel net zoals in 1951 iets heel verrassends. Bij Ahrend kent iemand een collega en die haar vader werkte vroeger ook bij De Cirkel. Misschien...? Dat blijkt te kloppen! Het is Mirella Kleine-Gesink. Mirella vertelt als we elkaar bij haar vader ontmoeten: 'Je had erbij moeten zijn toen ik vroeg of hij misschien dat jongetje kende voor het raam bij die bakker. Hij sprong nog net niet letterlijk een gat in de lucht maar reageerde met: "Natuurlijk weet ik dat! Dat jongetje keek altijd zo vrolijk uit zijn ogen als we langskwamen en zwaaiden!"' De rest is al verteld.

Dat was dus 1951 en allemaal geweest. Het is nu november 2015 en 64 jaren later. Ik ben op bezoek bij meneer Gerrit Gesink, de vader van Mirella. 'Meneer Gesink ik vind het nog steeds geweldig dat u en uw collega's dat deden voor dat jongetje, voor mij. Of het geholpen heeft om snel beter te worden weet ik niet maar ik weet wel dat ik me 64 jaren later nog steeds dankbaar voel als ik aan die Zwarte Piet en Sinterklaas terugdenk. Graag wil ik deze keer ú en via u, uw collega's van toen alsnog bedanken. Het is, net zoals in 1951, een gróót pak. 'Maar het moeten beslist geen cadeaus zijn hoor', had Mirella gezegd. 'Dingetjes als een cho-

coladeletter vindt mijn vader al genoeg.'

Kleine Gerrie, tegenwoordig Ger: 'Meneer Gesink, ik hoop dat u net zoals ik heel lang en met plezier aan deze dag, aan deze vernieuwde kennismaking met toch een paar cadeautjes, mag terugdenken. Dank u wel!'

Ger Mastenbroek, de kleine Henkie uit 1951

Toegift

Met meneer Gerrit Gesink en met Mirella hebben we het gedrieën daarna nog lang over Zwanenburg gehad. Óns Zwanenburg kunnen we zeggen want in 1952 is familie Gesink daar komen wonen. Eerst in de Thorbeckestraat; vanaf 1965 hier in de Wilgenlaan. Namen komen voorbij als Garage Herfst, fietsenzaak Van Ieperen, slagerij Aalberts, De Olm, Timmerbedrijf Van Rijn, drukkerij Van Exter. Onder de kennissenamen van de familie Gesink, zit ook familie van mij. Altijd heerlijk zo'n wereldje in zo'n dorp. Met alles wat dit met zich meebrengt...

Leen Clay, omstreeks 1950

Vader en moeder Clay, omstreeks 1965

Ouderlijk huis aan de Vijfhuizerweg,
nabij de huidige Drie Merenweg

Het **echtpaar Clay** uit Vijfhuizen reisde de wereld rond

Tegenwoordig zou niemand ervan opkijken als mensen een wereldreis zouden maken, maar ruim 50 jaar geleden was dat toch iets bijzonders.

Het echtpaar Clay wilde graag hun zoon Leen in Nieuw-Zeeland bezoeken. Ze hadden hem al 13 jaar niet meer gezien. Ze besloten om per boot naar het verre oosten te gaan.

Van Rijn Clay uit Hoofddorp kreeg ik een schriftje waarin zijn moeder verslag heeft gedaan van hun wereldreis. Ook in de Hoofddorpse Courant van 27 juli 1962 is hier destijds ruimschoots aandacht aan gegeven.

Barend Klaassen

Bron:

- Schriftje van mevr. Clay
- Hoofddorpse Courant dd. 27 juli 1962.

Zoon Leen gaat emigreren

Leen Clay, een broer van Rijn, heeft zijn militaire dienstitijd vlak na de Tweede Wereldoorlog in het voormalige Ned. Indië moeten doorbrengen. Toen zijn dienstitijd erop zat en hij aan zijn toekomst dacht was de situatie in Nederland niet rooskleurig. Hij besloot rechtstreeks vanuit Ned. Indië te gaan emigreren naar Nieuw-Zeeland. De reis betaalde hij met zijn spaarcenten. Aan bezittingen had hij weinig, alleen maar gedragen kleding en een paar versleten schoenen. Toen hij in Nieuw-Zeeland aankwam had hij slechts 20 gulden over. Het onbekende land was voor hem een grote uitdaging. Hij sprak de taal niet en moest zich maar zien te redden zonder goede opvang. Hij ging in de bouw werken, hoewel dat niet zijn vak was. Zijn baas kon hij duidelijk maken dat hij voor zijn dienstitijd lasser was geweest. Gelukkig hielp zijn baas Leen om ander werk te krijgen en kwam hij in de metaalbewerking terecht. Daar kwam hij tot bloei en maakte zelfs carrière als voorman - bedrijfsleider. Toch was dit niet zijn einddoel. Leen wilde een eigen zaak opbouwen

en zelfstandig zijn. In de buurt van Hastings liet hij een nieuw huis bouwen en kocht er 5 ha grond. Daar begon hij samen met een Nederlandse compagnon een kippenfarm met wat landbouw erbij. Inmiddels was Leen met een Nieuw-Zeelandse vrouw (Betty) getrouwd. Het ging goed met het bedrijf. Leen heeft zich goed ingeburgerd en is een gezien persoon geworden.

Vader en moeder Clay gaan op reis

Leen schreef regelmatig naar zijn vader en moeder en hield hen goed op de hoogte van hoe het met zijn gezin en bedrijf ging. Zijn ouders wilden weleens met eigen ogen zien hoe het daar in het verre vreemde land was. Plannen werden gemaakt en uiteindelijk werd in 1962 een reis per boot geboekt naar Nieuw-Zeeland. Vader en moeder Clay waren toen resp. 72 en 70 jaar oud. Het was voor hen een hele stap om vanuit hun vertrouwde plekje aan de Vijfhuizerweg aan zo'n avontuur te beginnen. Ze waren nog nooit in het buitenland geweest. Op 15 juli vertrokken ze vanuit Amsterdam met de Johan van

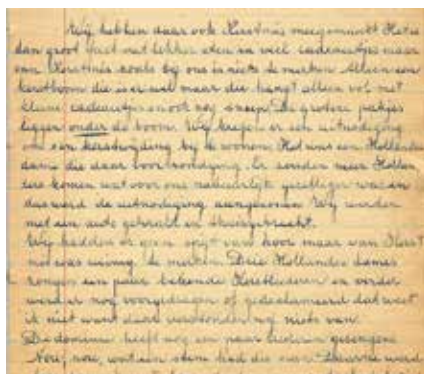

Oldenbarnevelt. Moeder Clay schreef in haar dagboek:
Nog nooit had ik van zo nabij zo'n grote boot gezien. We werden nagevuifd door onze (klein)kinderen. Zo voeren we langzaam door het Noordzeekanaal naar IJmuiden waar ook nog een paar kinderen ons stonden op te wachten.

Het duurde niet zo heel lang meer of we zagen niets meer van ons vaderland en was het niets anders dan lucht en water totdat we Engeland in 't zicht kregen. Daar gingen al passagiers van boord en kwamen er nieuwe aan boord. In Napels mochten de passagiers van boord om de stad te bekijken. We kregen een lunchpakket mee dat bestond uit 2 cadetten, 1 krentebol, 1 ei en een banaan. We konden ook meedoen aan een excursie maar dat was voor ons veel te duur. In Port Said werd ons aangeraden om niet van boord te gaan. We voeren door het Suez Kanaal. Vol verwondering zagen we dat mensen grond in een mand heel hoog naar boven droegen langs een in het zand gegraven trap. Ze hadden een soort sarong om hun lichaam. Op de Rode Zee was het ontzettend heet. We werden gewaarschuwd om niet teveel ijswater te drinken. In Australië hebben we in Melbourne een tussenstop gehad. Daar hebben we de familie Kluyt - Hoekman ontmoet. Zij waren ongeveer 5 jaar geleden vanuit Vijfhuizen geëmigreerd. Het was een hartelijke

ontmoeting. Na 2 dagen vertrok de boot naar Sydney. Daar hadden we weer een tussenstop. Vandaar voeren we tenslotte naar Wellington in Nieuw-Zeeland in ongeveer 4 dagen tijd. Daar kwamen we op 29 augustus aan na een reis van ongeveer 6 weken. Onze zoon Leen stond ons al op te wachten.

Stukje uit het schrift

Het was een emotionele ontmoeting na 13 jaar. Zijn vrouw en 3 kinderen waren ook in de buurt. Leen had zijn kinderen opa en oma leren zeggen. Vanuit Wellington moesten we nog 320 km rijden om bij de farm te komen. Leen had een grote luxe auto gehuurd. Met z'n zevenen konden we er net in. Onze bagage zat in een kist op een bagagedrager achterop de auto.

Een mooie tijd in Nieuw-Zeeland

Vader en moeder Clay zijn er ongeveer zeven maanden geweest. Zij waren trots op hun zoon dat hij zo'n mooi bedrijf had. Per dag moest hij 1600 eieren rapen. De omgeving was prachtig. In de verte kon je de besneeuwde toppen zien. Dat hadden ze nog nooit eerder gezien. Met z'n allen hebben ze gedurende 12 dagen een rondrit van 1850 km gemaakt. 's Nachts sliep het gezin van Leen en Betty in de auto. Vader en moeder Clay sliepen in een tent. Ze genoten

van de prachtige natuur. Ze namen deel aan een maaltijd met Maori's, de oorspronkelijke bewoners van Nieuw-Zeeland. Jammer was dat ze de taal niet verstonden. Helaas zijn bij de familie geen foto's gevonden van hun verblijf in Nieuw-Zeeland.

Via de Stille Oceaan naar huis

Het afscheid was opnieuw een emotionele gebeurtenis. Zouden zij elkaar ooit weer eens terugzien? Met de boot Oranje voeren zij via het Panama Kanaal en de Atlantische Oceaan weer naar de thuishaven Amsterdam. Na vier weken waren vader en moeder Clay weer thuis. Ze hadden heel wat te vertellen over hun wereldreis, die ongeveer negen maanden heeft geduurd.

Dutch Mails

Op 7 september 1960 vertrok MS Oranje voor een wereldreis vanuit Amsterdam via Suez, Nieuw-Zeeland, Panama en Engeland terug naar Amsterdam. Ook twee andere Nederlandse schepen voeren toen op Australië en Nieuw-Zeeland n.l. de Johan van Oldenbarnevelt en de Willem Ruys. Zij voeren onder de vlag van Dutch Mails. Er werd veel gebruik van gemaakt. Helaas stopten in 1964 deze reizen per schip, omdat vliegreizen steeds populairder werden.

Belgische burgervluchtelingen in Haarlemmermeer

De inval

Op 4 augustus 1914 valt Duitsland zonder oorlogsverklaring België binnen. De Duitsers trekken naar het westen, een spoor van verwoesting achterlatend. Vele Belgen vrezen voor hun leven en vluchten naar het neutrale Nederland.

Uittocht

De eerste golf Belgische vluchtelingen komt begin augustus na de gevechten in Belgisch-Limburg en Luik. De tweede golf komt na 7 oktober als Antwerpen zwaar wordt aangevallen door de Duitsers. De stad ligt binnen een paar dagen in puin. Bij elkaar komen 506.000 vluchtelingen via Noord-Brabant, 450.000 via Zeeland en 100.000 via Limburg Nederland binnen. Waar laat men een miljoen vluchtelingen? De Nederlandse bevolking zelf telt in die tijd 6 miljoen inwoners. Er is angst voor besmettelijke ziektes. De vluchtelingen blokkeren het wegverkeer en de bewegingen van het Nederlandse leger. Het Nederlandse militaire gezag dringt er daarom bij de regering op aan de miljoen vluchtelingen zo snel mogelijk te spreiden over het land. Dankzij een goed functionerend spoorwegstelsel lukt dat wonderbaarlijk.

Opvang

Zo komen ook per trein vluchtelingen aan in Haarlem om te worden opgevangen op verschillende locaties o.a. in de nog in aanbouw zijnde Rijkskweekschool en de Schoterkerk waar 300 slaapplekken worden klaargemaakt. Omdat er meer gegadigden dan plaatsen zijn biedt de burgemeester van Haarlemmermeer hulp aan. Hij is bereid 250 vluchtelingen op te nemen. Ze komen op 11 oktober 1914 per trein via Haarlem naar Hoofddorp. De gemeente Haarlemmermeer telt in die tijd iets meer dan 20.000 inwoners. De vluchtelingen worden ondergebracht bij particulieren. Een en ander wordt georganiseerd door een comité onder voorzitterschap van burgemeester Slob, waarin de heer en mevrouw van Riel van het postkantoor te Hoofddorp de belangrijkste rol spelen.

Sommige vluchtelingen kunnen vanwege hun lichamelijke gesteldheid of maatschappelijke positie moeilijk bij keurige ingezetenen gehuisvest worden. Voor hen vindt men dankzij particulieren bijdragen een plaatsje in een volkslogement. Ingezetenen die hun huizen ter beschikking stellen krijgen overigens geen vergoeding.

Noodkreten

In de Haarlemse Courant verschijnen er al vrij snel noodkreten van mensen die familieleden kwijt zijn, niet alleen in Haarlem maar ook uit Hoofddorp. Wat voorbeelden:

- De ouders van Jan Tops te Hoofddorp zoeken hun zoon, hij heeft een houten been en is vermoedelijk in Haarlem.
- Johanna Bouwens te Hoofddorp zoekt haar moeder, vier zussen en twee broers.
- Alois Verlinden van Herentals te Hoofddorp verzoekt enig bericht omtrent zijn dochter Lisa Verlinden, van zoons François en Joseph en zijn broeder Rekus Verlinden

Terugkeer naar België

Mede vanwege misdragingen en de extreem hoge kosten van de opvang van de vluchtelingen wordt er vanuit Nederland direct al met de Duitsers onderhandeld over de terugkeer van de Belgische vluchtelingen. Zo kan de Minister van Binnenlandse Zaken al op 17 oktober 1914 melden dat het Duitse Opperbevel terugkeer van de vluchtelingen naar België toestaat. De burgemeester wordt gevraagd om de Belgische vluchtelingen tot terugkeer te overreden. Zij die weigeren behoren niet gedwongen te worden, maar een zachte drang is niet verkeerd, zo schrijft de minister aan de burgemeester. Uiteraard hoeven de Belgische vluchtelingen die in eigen onderhoud kunnen voorzien niet weg. De burgemeester laat de volgende twee brieven verspreiden onder de ruim 250 personen die bij particulieren zijn ondergebracht met de volgende tekst.

*Aan de Belgische vluchtelingen
Gij hebt ondervonden, dat de Nederlanders u met liefde en gulle gastvrijheid opgenomen hebben in hunne huizen en zelfs in hunnen familiekring. Maar die hulpvaardigheid en gastvrijheid kan niet te lang duren. Voor velen van onze eigen burgers wordt het moeilijk langer zoveel vreemden te herbergen*

en te voeden. Daarom moeten wij ook U verzoeken zo spoedig mogelijk weer naar de eigen woonplaats terug te keeren. De terugkeer naar België, in bijzonder Antwerpen is geheel vrij. De Duitse commandant van Antwerpen heeft eerbiediging van persoon en eigendom gegarandeerd, mits de personen binnen enkele dagen terugkomen Ook Prof. Weijers uit Leiden heeft nog met enige personen Antwerpen bezocht en raadt alle bewoners weer naar hunne haardsteden te gaan. De beide advocaten uit Antwerpen Le Bon en Palmans hebben evenzeer een onderzoek ingesteld en doen weten dat er geen enkel bezwaar is om terug te keren. Dr. Louis Frank, volksvertegenwoordiger, voorzitter van de intercommunale commissie te Antwerpen dringt op een spoedige thuiskomst aan in het belang van U zelf en Uw vaderland. Zelfs de burgemeester van Antwerpen J. de Vos en de schepenen Hengius, Cools en Strauss hebben een proclamatie doen uitvaardigen dat gij veilig en gerust de terugreis kunt aanvaarden. De terugreis is toegestaan naar heel België, voor iedereen, behalve die mannen die in een of andere vorm dienstplichtig zijn in het Belgische leger. In de stad Antwerpen zijn voldoende levensmiddelen aanwezig. Onze regering zorgt voor extra treinen en wil telegrafisch bericht, wanneer u verwacht te vertrekken. Daarom nodig ik hoofden van gezinnen en

alleenstaande personen uit morgen (maandag) tussen 10 en 11 uur op het stadhuis te Hoofddorp met mij te komen overleggen.

Donderdagmorgen 22 oktober zal er gelegenheid zijn voor de Belgische vluchtelingen om per extra trein naar Antwerpen terug te keren. Wilt u uw gasten hiervan zo spoedig mogelijk mededeling doen. En hen aanraden de terugreis naar hun vaderland gezamenlijk weer te aanvaarden. De berichten uit Antwerpen zijn zeer geruststellend. De trein vertrekt zeer spoedig om het mogelijk te maken, dat de Belgische mannen en vrouwen niet al te laat op den dag in Antwerpen aankomen. Alle passagiers moeten uiterlijk half zeven op het perron te Hoofddorp zijn. Wie na dien tijd komt loopt het gevaar achter te blijven. Beleefd verzoeken wij u ons te helpen. Door zorg te dragen dat Uwe gasten op tijd op het station Hoofddorp zijn. Als eenieder dat doet, kunnen ouders en kinderen elkaar aan het station tijdig ontmoeten. Doet een goed woord om bij verren afstand een rijtuig beschikbaar te krijgen. Laat niemand, die mee wil gaan, achterblijven. De dames van het comité zullen op de perrons aanwezig zijn om broodjes uit te delen voor teerkost gedurende de reis.

ZEGT HET VOORT

Nog een keer?

In november 1915 ontvangen burgemeesters een schrijven waarin gevraagd wordt of ze wederom Belgen een toevlucht willen geven als dat nodig is. Burgemeester Slob reageert net als vele andere gemeenten, nogal afwijzend. Het zou moeilijk zijn, zo schrijft hij aan het Nederlands Comité tot steun van Belgische en

andere slachtoffers, om opnieuw vluchtelingen onder dak te brengen. Omdat het vluchtelingencomité is opgeheven. De ervaring van oktober 1914 heeft ons geleerd dat het vele ingezetenen huiverig heeft gemaakt om weer Belgen in hun woning op te nemen. Bovendien is het zo dat de dorpen Hoofddorp, Vijfhuizen en Zwanenburg al propvol zijn met ingekwartierde soldaten, zodat er geen plaats meer in huis beschikbaar is. Ook zijn er geen geschikte gebouwen beschikbaar zoals in Haarlem.

Einde oorlog

Op 11 november 1918 wordt er in Compiègne een wapenstilstand gesloten. Het eind van de oorlog betekent het begin van terugkeer van bijna alle vluchtelingen. In januari en februari 1919 zijn de laatste Belgische vluchtelingen terug in hun vaderland.

Henri Stroet

Aan deze oproep geven de vluchtelingen bijna algemeen gehoor. Zo keren op donderdagmorgen 22 oktober 220 vluchtelingen naar België terug. Ze kunnen gratis een speciale trein uit Amsterdam nemen die om 7.10 vertrekt en om 7.40 in Haarlem aankomt, om daarna verder door te reizen. Ook kan men met de gewone trein vertrekken die om 9.43 uit Amsterdam en om 10.06 uit Haarlem vertrekt. Het zijn meest landbouwers die de vluchtelingen per rijtuig naar het station brengen. De vluchtelingen krijgen bij hun vertrek boterhammen en versnaperingen mee. De dankbaarheid van vele vluchtelingen kent haast geen grenzen. Veler hunner schreien van dankbaarheid als de trein vertrekt en allen roepen: Leve Nederland!

Achterblijvers

Wie niet mee wil gaan blijft bij particulieren of gaat naar een vluchtelingenkamp (Vluchtoord genoemd), waarvan er in Nederland vier waren met tezamen 20.000 vluchtelingen. Toch keert het grootste deel van de burger-vluchtelingen voor het einde 2015 weer terug naar huis. Meer dan 100.000 Belgen blijven echter in Nederland achter. Na deze massale terugkeer beginnen de Duitsers met de aanleg van een 200 km lange ijzeren draad langs de grens met 2000 volt.

De particulieren krijgen vanaf die tijd wel 35 cent per dag persoon en twintig cent voor een kind. In het archief vinden we de namen van landbouwers Anthonie van Wijk, Willem Hendrik Geertsema, Pieter Karel Avis, Dirk Leendert Hooft, kleermaker Doelman in Hoofddorp, postkantoorhouder Van Riel, Barend Asjes van de Landbouw, wagenmaker Gerard van Riek in Nieuw-Vennep. Verder Cornelis Verhoeve die familie van zijn vrouw onderdak biedt. Ze krijgen wel te maken met de controle van de veldwachter, want als de vluchtelingen geld gaan verdienen wordt de onderstand stopgezet.

De hulpbereid kent evenwel grenzen. Zo bieden de gebroeders Geertsema op oktober 1914 huisvesting en onderhoud aan een gezin met drie kinderen uit Mechelen. In mei 1915 schrijven ze aan de burgemeester dat het te bezwarend gaat worden voor de familie. Ze proberen het Belgisch gezin te bewegen naar hun woonplaats terug te gaan, maar er is onwil. Geertsema vraagt aan de burgemeester of er niet een plaatsje voor hun is in een der Vluchtoorden (het mooie woord voor vluchtelingenkampen). Geertsema begrijpt wel dat de Belgische mensen die gedachte niet aangenaam zullen vinden, alleen al niet vanwege het comfortabele leven dat ze bij de familie Geertsema hebben, zo schrijft hij.

► *Het meisje daarvoor, tweede rij van voren, het meest linkse meisje, is mijn tante Lies (Elizabeth) (1906 - 1983). Vader was toen ca. 12 en mijn tante 6 jaar".*

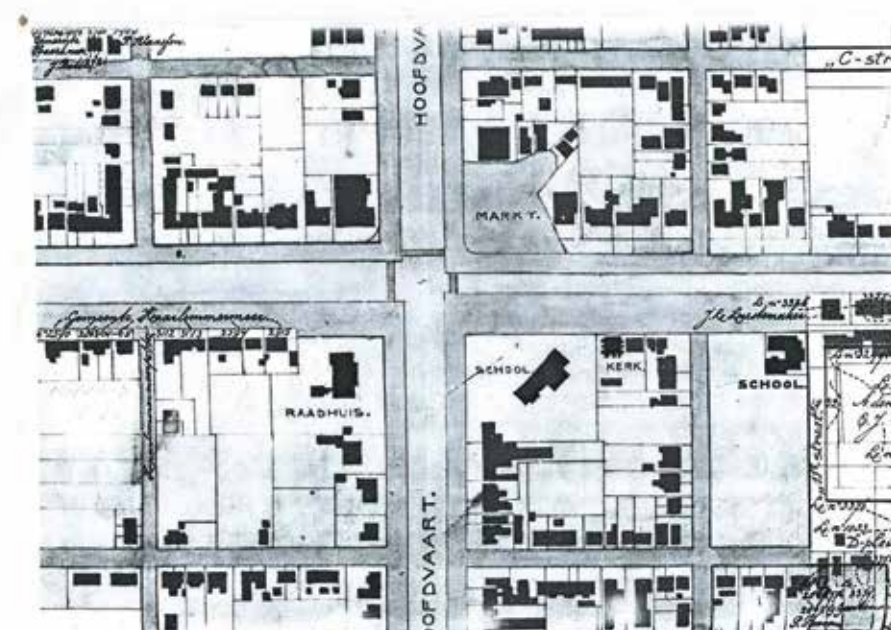
Tot zover de informatie van Hans de Boo. Zijn er mensen die nog meer namen weten? U kunt reageren naar de redactie. Dit kan per post naar: Meer-Historie, Hoofdweg 743, 2131 MA Hoofddorp of per email naar: redactiemeerhistorie@gmail.com.

Twee oude schoolfoto's

Van de oud-Hoofddorper Hans de Boo ontving de redactie onderstaande schoolfoto's. Het zijn foto's van de Christelijke school van meester Pos te Hoofddorp. De gele foto is de oudste. Daarop staat de vader van Hans op de achterste rij, vierde van links. De oude school stond in de Z.O. hoek van het Marktplaatsje, ongeveer ter hoogte van de vroegere winkel van Mathot (Zie plattegrond).

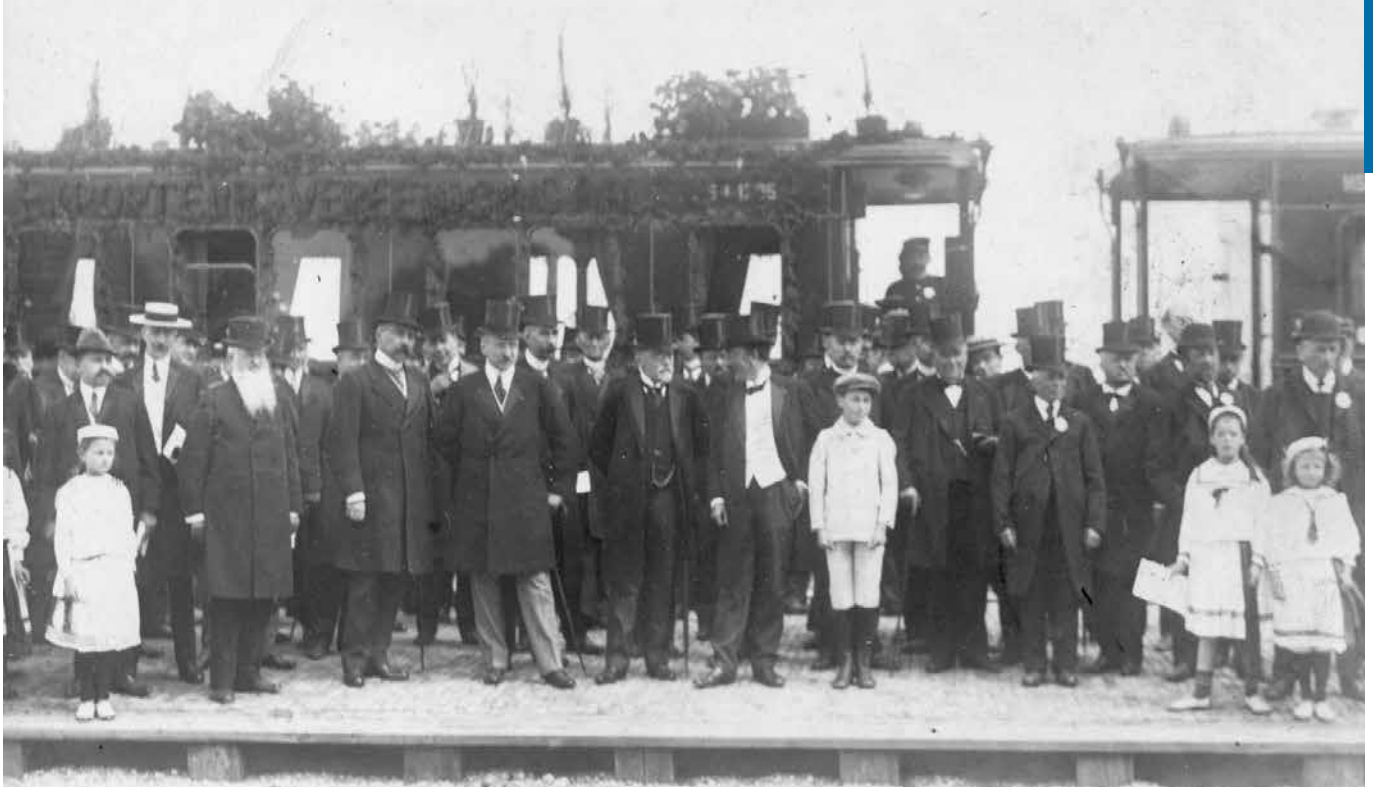

De tweede foto is gemaakt bij de nieuwe Christelijke school aan de Kruisweg op de hoek van de Nieuweweg. Deze school is geopend op 23 november 1909. Hans de Boo schrijft bij de tweede foto: "Achterste rij derde van links mijn vader: Jan de Boo (1902 - 1962). Derde van rechts is Jan van Andel, bijgenaamd 'Scheve Jan' vanwege zijn gezichtsverlamming. Later slager op de hoek Emmalaan-Kruisweg. Middelste rij, direct naast de schooljuffrouw zijn zusje Truus. ►

Hoofddorp 1909

Treinreisje

Echtpaar in de trein.

*Met de allerliefste in de trein
kan aangenaam en leerzaam zijn.
De prachtig vormgegeven stoel
geeft allebei een blij gevoel.
Voor 't verre reisdoel kant en klaar
zit ik dus tegenover haar.
De trein maakt zijn vertrouwd geluid
en zij rijdt vóór-, ik achteruit.
We zien dezelfde dingen wel,
maar ik heel traag en zij heel snel.
Zij kijkt tegen de toekomst aan,
ik zie wat is voorbijgegaan.
Zo is de huwelijks staat:
de vrouw ziet wat gebeuren gaat,
Terwijl de man die naast haar leeft
Slechts merkt wat zijn beslag al heeft.*

*Van nieuw begin naar nieuw begin
rijdt zij de wijde toekomst in
en ik rij het verleden uit.
En beiden aan dezelfde ruit.*

Willem Wilmink.

Willem Wilmink werd in 1936 in Enschede geboren en is daar in 2003 overleden. Neerlandicus Wilmink was dichter en schrijver en heeft prachtige liedjes en teksten geschreven zoals Ben Ali Bibi en Frekie. Ali Bibi was een Joodse goochelaar en Frekie een dapperere kleine doelverdediger. Zijn gedicht 'Echtpaar in de Trein' (zie kader) heeft mij onlangs opnieuw getroffen en is een mooi begin voor het artikel over reizen in de trein vroeger en nu.

Gedurende de laatste maanden van 2015 is de trein een veelbesproken onderwerp in het parlement in Nederland. Een staatssecretaris werd gedwongen door de volksvertegenwoordigers om af te treden omdat zij een verkeerde trein had laten aanschaffen en vervolgens onjuiste informatie had verstrekt. De volgende staats-

secretaris kreeg te maken met gemopper van de reizigers, in de overvolle treinen moeten passagiers vaak staan. Iemand met gevoel voor humor merkte op dat het beter is om te staan in een rijdende trein dan om in een auto in de file stil te staan. Overigens heeft de nieuwe bewindsvrouw resoluut opdracht gegeven oude wagons op te knappen en de treinen hiermee te verlengen, hoe simpel kan het soms zijn!

Het heeft heel wat voeten in de aarde gehad voordat in de Haarlemmermeer treinen gingen rijden. Burgemeester Amersfoort was in 1864 zijn tijd ver vooruit met allerlei plannen om de polder uit het isolement te verlossen. Hij bedacht een goed onderbouwd spoorwegplan maar pas vele jaren later en nadat andere plannenmakers zich hadden gemeld

Nooit gedacht, maar niet gezwegen;
Lang gewacht en toch verkregen.
Met vreugde stichten wij deez' poort
Bij 't openen van de spoor,
En brengen onze hulde en dank
Aan aller werk er voor.

Aan de achterzijde van de poort stond te lezen:
De ijzeren baan brengt welvaart aan.
En snel vervoer, dat past den boer.

was het in 1912 zover. Veel hobbels moesten genomen worden voordat aanbestedingen en goedkeuringen gereed waren en dwarsliggende eigenaren lieten zich ook niet onbetuigd. Zelfs de minister van oorlog had bezwaar tegen het tracé op dijken of hoge bruggen.

Het was de directie van de Nederlandsche Electricche Spoorweg Maatschappij [HDSM] die de rit van de feesttrein op vrijdag 2 augustus 1812 tot een indrukwekkende gebeurtenis maakte met een rit vanaf Haarlem naar Aalsmeer, weer terug naar Hoofddorp waar een feestelijke lunch voor wel 110 personen in de Beurs klaar stond. Na deze lunch die twee uur duurde werd het tweede deel van het tracé ingewijd, en deze reis voerde via Nieuw-Vennep, Leimuiden, Roolofarendsveen en Rijkpwetering naar Leiden.

In het boekje 'Sporen door de Haarlemmermeer' van G.A. Russer staan mooie verhalen van een rangeerder uit die tijd en mijnheer J A van der Heide uit Badhoevedorp deelt zijn Spoorherinneringen met de lezer. In 1935 reden de laatste treinen over dit traject, tastbare overblijfselen als spoorhuizen en stukjes van het tracé zijn overgebleven. In Vijfhuizen is het Spoorwegstation

Spieringweg 510 een gemeentelijk monument. Vooral door de opkomst van de autobus namen minder mensen de trein. Maar se en Kroon werd een belangrijke aanbieder van openbaar vervoer in de Meer. Op allerlei plaatsen opstappunten en op het Marktpllein in Hoofddorp kon men heel eenvoudig overstappen.

In een boekje van Geert Mak met Ooggetuigen van de Vaderlandse Geschiedenis staat de rit van de Eerste Spoorlijn Haarlem-Amsterdam beschreven. Dit vond al op 20 september 1839 plaats. Een Haarlemse geneeskundige commissie had het plan bedacht om een uitstapje naar de beroemde hoofdstad te ondernemen en om dat met de IJzeren Spoorweg te doen. De verwachtingen waren hoog gespannen maar men was ook wel kritisch over de geneeskundige effecten van deze nieuwe wijze van vervoer. Door middel van een proeftochtje wilden de heren zich vergewissen of deze nieuwe wijze van vervoer uit geneeskundig oogpunt wel aanbeveling zou verdienen, of dat zich [evenals tegen de droogmaking van de Haarlemmermeer bijvoorbeeld] meer of minder gegronde bezwaren zouden voordoen.

De zeer wellevende conducteur nodigde het gezelschap op de

bewuste ochtend uit om in de diligence plaats te nemen. Nadat de zakuurwerken voor de dag gehaald waren reed de trein langzaam weg maar ging allengs sneller en sneller. Nu de heren bij ondervinding de gemakkelijke en gelijkmatige beweging van het voertuig mochten meemaken moesten zij het vernuft van de mens prijzen die de heerlijke vinding van de stoomkracht nu ook op voertuigen langs de ijzerbanen in toepassing had gebracht.

Een kwartier na vertrek kwamen al in Zwanenburg aan waar enige passagiers uit de wagens traden en anderen werden opgenomen. Pijlsnel maar steeds met een gelijkmatige beweging hield het voertuig stil aan het station Amsterdam. Waar een drukte van belang heerste en waar sierlijke omnibussen met de opschriften van hun bestemming en waar ook koetsjes en snorwagens de passagiers naar de juiste plaats brachten. Het gezelschap uit Haarlem had als eindbestemming het 'Genootschap Natura Artis Magistra'. Ze gingen naar de zoölogische tuin. In 2016 gaan wij daar naar Artis. Een verhandeling in een notendop over de trein vroeger en nu.

Laura de Jong-Bronkhorst

Feuilleton

“Groningen!? Lieve hemel, hoe kwam ik daar terecht?” Mompelend en met ongeloof schudde ik zachtjes mijn hoofd als ik daar terug aan denk. Ik kan me niet herinneren hoe ik daar terecht ben gekomen! Elke keer als ik in mijn geheugen wroette om te herinneren deed mijn hoofd zeer en die bonsde zo erg. Het zonnestraal door het raam vererger mijn hoofdpijn, met mijn ogen dicht zocht ik naar de gordijn en wou ik weer omdraaien in mijn bed. Ehm, waar was de gordijn? Wacht eens even, ik zat in de trein. Hoe was ik daar terechtgekomen? Wie had me op de trein gezet? Het leek alsof ik weer een deel van de tijd kwijt was geraakt.

De conducteur liep toevallig langs voor controle, hij geruste me dat die trein richting Haarlemmermeer ging. Opgelucht leunde ik naar achteren en ontspande ik me. Tijdens de rit gingen mijn gedachten als een treinreis naar het verleden, naar Marleen. Goh wat mis ik haar! Haar lach, de manier hoe ze bloost tijdens ons vrijpartij, de geur van haar gewassen haar, ik mis eigenlijk alles van haar zelfs haar slechte kookkunst! Het gemis deed toch nog steeds zo zeer, ik dacht dat het met de tijd minder zal worden... ‘Tijd heelt wonden’ is een leugen, stevig drinken was ook niet een oplossing. Maar wat dan wel?

Door regelmatig te sporten dacht ik dat ik op het goede spoor zat, ik vond het ook leuk om te sporten. Ik reeg meer zelfvertrouwen, mijn lichaam begon sterker te worden en ik kreeg weer sjans van de vrouwen. Pff, het leek alsof al het harde werk zo in de prullenbak is gegooid, ik was weer terug bij af. Ik wist dat dit niet meer langer kan, nog een keer dronken ergens belanden – zonder te weten hoe, wat ik deed en met wie – kan ik me niet meer veroorloven. Ik merkte dat mijn bloed begon te koken van boosheid, zo boos was ik op mezelf. Boos, teleurgesteld en verdrietig tegelijkertijd.

De emoties gierden door mijn lijf heen, het leek wel een uur worstelend zodat ik ze onder controle had. Ik pakte mijn mobiel, slikte mijn trots in en begon te googlen naar verschillende soorten hulp. Voordat ik iets in kon typen op Google zag ik verschillende afbeeldingen van Haarlemmermeer op mijn scherm, prachtige verschillende landschappen en uitzicht. Ik kon me vaag herinneren dat ik een leuke plek zocht voor mijn date.

Wat is Haarlemmermeer toch gegroeid in korte tijd, er is zoveel meer nu vergeleken met 10 jaar terug. Meer gebouwen zijn er ontstaan, hierdoor profiteerde mijn bedrijf er goed van. Zoveel variaties qua bouwstijl zijn er, zowel woon- als commerciële gebouwen. Ik heb het geluk gehad om de meeste van ze te mogen taxeren.

Ik had eigenlijk nooit stil gestaan hoe prachtig Haarlemmermeer is geworden. Zoveel diversiteit is ontstaan qua landschap, qua gezinssamenstellingen en qua maatschappelijke groepen. Dan moet er toch ook diversiteit zijn qua hulpverlening? Maar hoe kwam ik daarachter?

“Meneellll, mogen wij hiel zitten?” vroeg een meisje aan me. Ik glimlachte en schudde ‘ja’. Ik schatte haar rond 5 jaar oud, iets ouder dan mijn Jamie. Ik keek op en zag haar moeder trots kijkend hoe beleefd haar kleine meid was. Automatisch trok mijn aandacht naar haar grote tas. Een yoga mat stak eruit. Hmm, yoga is niks voor mij, maar waarom fascineerde me dat matje me en kon ik mijn ogen er niet van af houden?

Alsof iets mijn vraag heb gehoord, kreeg ik het ‘antwoord’ in een vorm dat mijn gedachten naar Theo (mijn voormalige zwager) gingen, hij deed yoga en al dat alternatieve gedoe. We waren nooit hecht maar het viel me wel erg op dat hij erg

veranderd was. Naast yoga was hij ook erg ge-
fixeerd in rauwe voedsel eten, biologisch eten en
mediteren, etc etc etc Hij zei dat hij gezonder en
vrijer leef dan ik maar hij deed me erg denken aan
een moderne zelfmartelaar dan een hippie Jimmy.
Tot een paar maanden geleden... Er was iets ver-
anderd want hij straalde, hij zag er relaxt en erg
gelukkiger uit! Hij reageerde niet meer zo cynisch
wanneer ik een vette dikke hamburger voor zijn
neus at, hij negeerde me ook niet maar het was iets
wat ik niet kon beschrijven. Wat heeft ie eigenlijk
gedaan dat ie zo in zeer korte tijd is veranderd?

Na een half uur volop met heen en weer appen
met Theo kwam ik achter wat hij heeft gedaan, hij
reed zelf regelmatig voor dat heen en weer van
Utrecht naar Haarlemmermeer! Hij heeft me nooit
eerder verteld dat hij zo vaak in de buurt was!
Haastig en hoopvol keek ik naar de link die hij me
stuurde.

Na goed doorgenomen te hebben wie ze – de-
gene die Theo had geholpen- elke woord op haar
website gelezen en wat ze voor me kon doen,
heb ik een sessie geboekt. Dit gaf me weer hoop.
Wat me aansprak van die sessie was dat ik niet
hoeft te praten zoals bij een psycholoog of in een
praatgroep. Dat doe ik namelijk al wekelijks! Ook
sprak me aan dat ik meteen pragmatische tools
ontvangt, daar hou ik van.

Als je me een half jaar terug had gezegd dat ik
zoiets, een alternatieve richting zou kiezen, dan
had ik je keihard uitgelachen. Het was niet stoer
om zoiets te doen, maar mijn keuze om overma-
tige drankconsumptie was zeker niet stoer. Ik had
alles en ergens diep in me wist ik dat ik weer alles
kon hebben: Een bloeiende zaak samen met mijn
beste vriend en zakenpartner, mijn zoon regelm-
tig zien, een vurige relatie met een bloedprachtige

vrouw en tja wat kon een man meer wensen? Ze
zijn allemaal zo dichtbij, ik kon die leven bijna
proeven. Met een hoopvolle glimlach sloot ik mijn
ogen en rustte mijn hoofd tegen het raam aan. Ik
zakte gauw weg in een diepe slaap.

Na een kort heerlijk middagdutje – zo leek het
op dat moment - voelde ik me herboren en een
mannelijke stem via de speaker begroette me
met: “Het volgende station is Roosendaal”. Met
een verbaasde, verwarrende blik keek ik naar de
vrouw die tegenover me zat en vroeg “Wat zei
hij? Waar zijn we? En waar was Haarlemmermeer
gebleven?”.

Biografie Sylvia Kusuma

Sylvia Kusuma faciliteert zoekers en levensgenie-
ters om een betere en gelukkiger leven te leiden.
Dit doet ze door middel van blokkades op energie-
tische niveau te verwijderen, de andere bewuster
te maken van haar of zijn keuzes zonder oordeel.
Het resulteert dat de zoekers en levensgenieters
betere relaties krijgen met zichzelf, lijf, andere
mensen, geld, gezondheid en spiritualiteit. Hier-
door kan men haar of zijn leven creëren zoals zij
dat willen. Het vermogen om energievormen als in
vibraties en trillingen te kunnen waarnemen heeft
Sylvia als kind zijnde in stand gehouden. Pas in
haar volwassen leven ontwikkelde Sylvia dit ver-
mogen en helpt ze haar klanten via haar praktijk
Elevate You.

1

Tussen de IJweg en de Westrandweg in de verte strekt zich het beoogde vliegeterrein uit
(Jan Willem de Wijn)

100 jaar geleden: Schiphol's illegale start

19 september 1916: de eerste drie militaire vliegtuigen landen op Schiphol. Daarmee wordt de beoogde vervanger van Soesterberg binnen de Stelling van Amsterdam operationeel. Reconstructie van een proces van ad hoc beslissingen, vergeten afspraken, verkeerde zuinigheid en onwettige bouwactiviteiten. Aan de hand van documenten uit zes archieven reconstrueert Jan Willem de Wijn de illegale start van Schiphol. Dit jaar een eeuw geleden.

Als de Eerste Wereldoorlog op 28 juli 1914 uitbreekt, weet commandant Hendrik Walaardt Sacré van de Luchtvaartafdeling (LVA) van het leger wat hem te doen staat. Hij gaat razendsnel op zoek naar een alternatief vliegveld binnen de Stelling van Amsterdam. Immers, het vliegveld Soesterberg van de LVA ligt voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Als dat in vijandelijke handen valt, heeft Neder-

land geen luchtmacht meer en tegelijk een vijandelijke basis voor de deur van de hoofdstad. Binnen een week inspecteert Walaardt Sacré een locatie in de Achtersluispolder in de buurt van de Hembrug bij het Noordzeekanaal. Het wordt door de commandant van de Luchtvaartafdeling gezien als: “een noodlandingsterrein, ongeschikt voor permanent gebruik en daarvoor ook niet bedoeld”. 1

Bovendien blijkt de ondergrond in de Achtersluispolder bij de Hembrug slecht tegen regen te kunnen: geen definitieve locatie dus. In 1915 wordt even gedacht aan een alternatief terrein bij de schietbanen in de Zeeburgerpolder. Maar daarvan worden de kosten te hoog als het Departement van Oorlog niet kan samenwerken met dat van Marine. Voor een vliegveld van de LVA wordt de blik eind

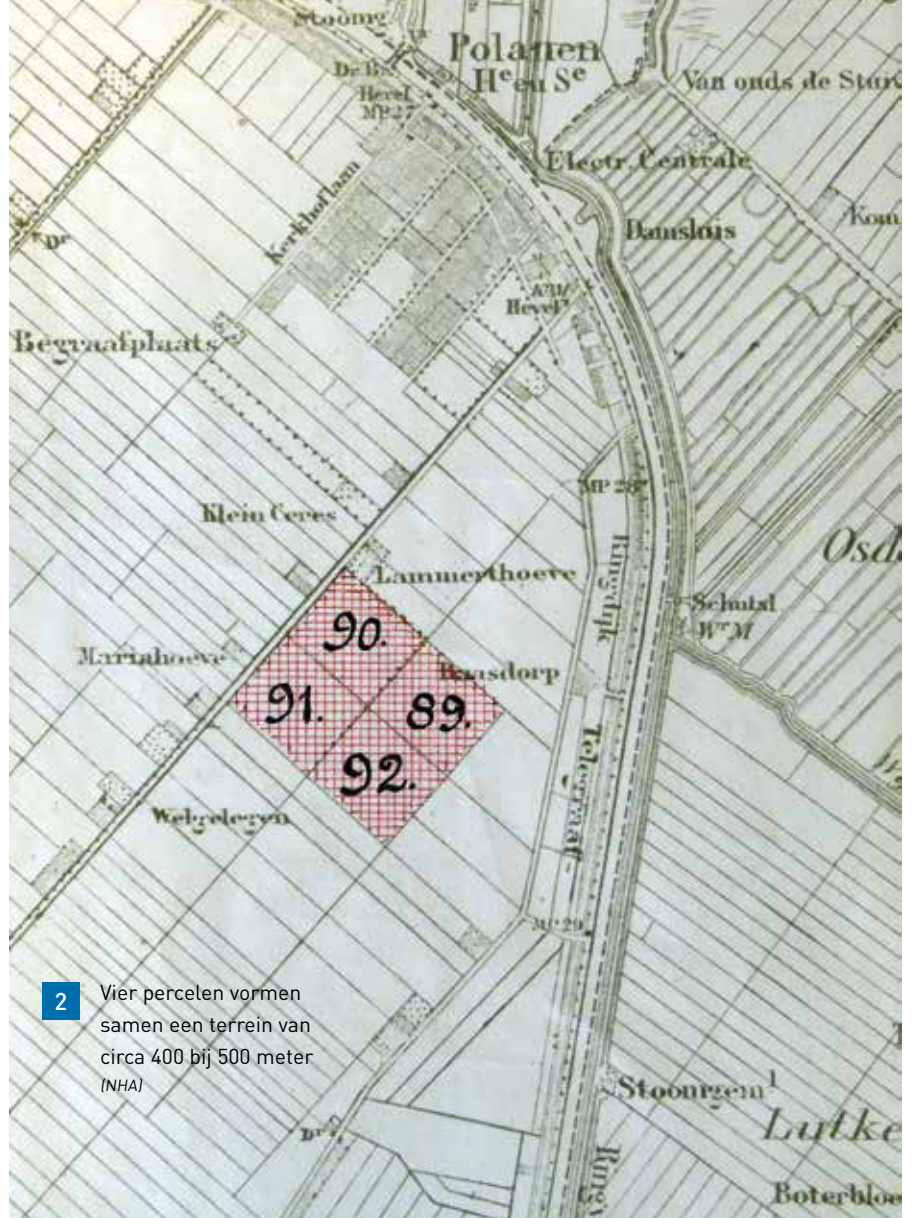
1915 daarom verlegd naar de Haarlemmermeer. Daar begint dit verhaal.

Zwanenburg

Met de aanleg van een militair vliegveld is het wapen van de Genie belast. En de Haarlemmermeer valt onder het 2e Geniecommandement in Haarlem. In het archief van die dienst trof ik een kaart uit 1915 aan met de locatie van een vliegveld. Niet bij Schiphol, maar bij Zwanenburg. Daarop staan vier percelen (89 t/m 92) net ten zuiden van de huidige dorpsgrens in rood gemarkeerd.

In het dagboek van de commandant van de LVA stond al op 20 oktober 1915. "Bespreking bij stellingcommandant, Terrein gezocht bij Halfweg en bij Sloten. Geniecommandant onderzoekt daar verder over." ²

Samen komen ze tot de conclusie dat dit terrein in geval van nood dadelijk bruikbaar is. Met die harde kleibodem hoeft er voor houten loodsen zelfs niet geheid te worden. Voor vier vliegtuigloodsen wordt f 34.000 begroot, plus een automobielloods (f 8.500), een magazijnloods (f 7.000) en een barak voor honderd man (f 15.000). Met nog wat andere voorzieningen samen 80.000 gulden, exclusief de grond van Pieter Noordam, de enige eigenaar. Walaardt Sacré gaat uit van 20 hectares à f 5.000/ha: dus een ton extra. Een compleet vliegveld voor 180.000 gulden, omgerekend nu ruim 81.000 euro! Dat voorstel zendt

hij op 2 november 1915 naar zijn baas en opperbevelhebber, de generaal Snijders. ³

Financiële kaasschaaf

Hoewel Snijders zijn collegagenist Walaardt Sacré een warm hart toedraagt, zit hij letterlijk tussen twee vuren in. Hij stuurt zijn voorstel door aan de minister van Oorlog Bosboom, maar gaat er eerst op 11 november zelf met een financikaasschaaf overheen. Over die 180.000 gulden schrijft hij: "ik zou met het voorstel geheel kunnen instemmen indien de daaraan verbonden kosten niet zo groot waren." ⁴

⁴ Zijn aanpassingen komen

meer op het kopen van twee percelen in plaats van vier: ofwel 90+91 of 91+92. Dat scheelt al meteen 50.000 gulden. Samen met nog wat andere besparingen komt de opperbevelhebber dan uit op een bedrag van nog maar 108.000 gulden voor een vliegveld. Minister Bosboom neemt die bezuiniging van veertig procent over en heeft zelf ook nog wel wat suggesties voor de luchtvaartcommandant. Maar die gooit z'n kont tegen de krib. In niet mis te verstane bewoordingen maakt hij al twee dagen later gehakt van de overwegingen van zijn superieuren. Waar haalt de minister het idee

3 Bosboom (Wikimedia)

4 Snijders (geheugenvannederland)

5 Walaardt Sacré (NIMH)

vandaan dat het gaat om een vliegekamp met “een beperkt doel”? Het gaat om overbrengen van de complete operatie vanaf Soesterberg. En: “Het denkbeeld om vliegtuigen op te bergen in omliggende hofsteden of schuren is onuitvoerbaar”.

5 Ook heeft hij kritiek op het terugbrengen van de omvang van het vliegekamp. “Voor een vliegtuig is nodig om op te stijgen en te landen een rondom vrij terrein van 200 bij 200 meter. Deze maat is in het onderhavige geval niet voldoende.” Zes vol getikte kantjes met argumenten, afgesloten met: “Ik zou mij niet

verantwoord achten te adviseren daarop iets te bezuinigen. Dit zou m.i. een verkeerde zuinigheid wezen, die niet in ’s Lands belang zou blijken te zijn”. Kortom: Walaardt Sacré staat voor zijn zaak!

Klemmende beweegredenen

Zijn brief gaat via de opperbevelhebber (die toevoegt: “de beweegredenen van de commandant komen me alleszins klemmend voor”) aan de minister. 6 Die kan moeilijk z’n poot stijf houden en laat op 17 december weten: “Dat ik de bij de mij tegen die voorstellen

bestaande bezwaren, niet langer wens te doen gelden en derhalve aan uwe voorstellen mijn goedkeuring hecht.” 7 Maar wel met de expliciete toevoeging dat het om een bedrag van 108.000 gulden gaat en dus om slechts twee percelen in plaats van de benodigde vier. Nu mag Walaardt Sacré een vliegekamp (laten) aanleggen, maar wordt dat hem tegelijkertijd vrijwel onmogelijk gemaakt. “Ik ben thans nogmaals ter plaatse geweest. Geen der omliggende gebouwen (schuren) is geschikt te maken om ook maar één gemonteerd vliegtuig onder dak

Arl.	Be- heers- te	S teek te	Num mer	Grootte			Aard van het per- ceel.	Bedrag pacht, waanda per h.t. op gebouwen, d.i. per h.t.	polder- en dijklasten per h.t.	Namen der eigenaars.
				h.t.	h.t.	a.t.				
6055	Haarlemmermeer.	h.	89	4	99	50	wei-	40	(199.80)	Noordam, Pieter en consorten
6055			90	4	95	50	en	45	(222.97)	Landbouwer te Haarlemmermeer
6055			91	4	95	50	bouw.	45	(122.45)	consorten zijn: Leonard en
6055			92	5	09	90	land.	40	(200.36)	Marinus Adrianus Noordam
(...) belastbare opbrengst per h.t.										

6

Vier percelen van rond de 5 ha elk, alle van Pieter Noordam (NHA)

7 Zo rijdt Walaardt Sacré op 15 januari 1916 naar Schiphol (NIMH)

8 Hoeve Kraayveld, naast Schiphol, biedt in 1916 al onderdak aan officieren van het Groepsstafkwartier Schiphol (Schiphol)

te brengen.”⁸ De Genie wordt door hogerhand uitgenodigd om: “de onderhandeling over de aankoop van de gewenste percelen 90 en 91 (c.q. 91 en 92) te beginnen.” Maar die onderhandelingen lopen op niets uit. Dat blijkt uit een later document: “toen pogingen om een terrein te verkrijgen in het midden van het noordelijk deel van den Haarlemmermeerpolder waren afgesprongen.”⁹

Van Halfweg naar Schiphol

Waarom de onderhandelingen zijn afgesprongen, is niet bekend. Ook niet welke rol de Halfwegse aannemer L.H. van Essen hierin heeft gespeeld. Hij is voor de Genie de tussenpersoon om lokale onderhandelingen te voeren. En het Ministerie van Oorlog betaalt hem f 276,14: “als beloning voor zijne bemoeiingen als tussenpersoon voor de aankoop van terrein voor de overbrenging van de Luchtvaartafdeling binnen de Stelling van Amsterdam. In het belang der staat.”¹⁰ Dat terrein is op dat moment al Schiphol.

Op 25 januari 1916 noteert de commandant van de LVA in zijn dagboek: “naar Amsterdam geweest om terrein bij Schiphol te bezichtigen. Dit terrein is goed.”

¹¹ Het lijkt een lukrake ‘move’ van Halfweg naar Schiphol. Maar kijken we naar de kaart met militaire sector stafkwartieren binnen de Stelling van Amsterdam dan lijkt het toch minder op toeval. Binnen de stelling is Schiphol, na Halfweg gewoon het volgende militaire steunpunt. ¹² Bij Schiphol is dat het gelijknamige fort en het sectorhoofdkwartier in de statige Hoeve Kraayveld (locatie roodwitte vlag).

Wat de doorslag heeft gegeven voor deze keuze, vermeldt de geschiedenis niet. Wat zeker heeft meegespeeld is dat het voorterrein van het fort Schiphol van 4,42 hectare al rijkseigendom is en dus niet hoeft te worden gekocht. Maar daarbij is tot nog toe er steeds van uitgegaan dat dit uitsluitend gaat om het kavel J,817 ten zuiden van de huidige Schipholweg. Op die grond worden inderdaad twee

vliegtuigloodsen gebouwd. Maar dit kavel strekt zich tevens uit aan de noordzijde van deze weg. En in deze hoek is in 1917/18 een complete kazerne voor honderden militairen gebouwd. De keuze valt op 4 maart 1916 definitief op Schiphol, getuige het dagboek van de commandant: “Naar Amsterdam om landingsterrein te zien. Schiphol gekozen.”¹³

9 Rood-witte vlaggen: van Groepsstafkwartier naar Groepsstafkwartier

10 Telegram waarin de minister van Oorlog op 9 maart 1916 instemt met Schiphol (terrein C) als vliegveld (NA)

13 Verkoop van 12,2 hectare op 21 april 1916 door Gerrit Knibbe (NHA)

14 Op 29 mei 1916 is al begonnen met de bouw van vier vliegtuigloodsen. Twee daarvan op kavel J.817. Terrein met 200 x 600 meter (NA)

— In de afdeeling Rijk (nabij de Nieuwe Meer) is door de militaire autoriteiten een groot terrein aangekocht tot verkrijging van een vliegveld, dat van uit Amsterdam beter te bereiken is, dan het terrein nabij Zwanenburg, waarover eerst onderhandelingen waren gevoerd.

15 Meerbode, 18 maart 1916

Stroomversnelling

Na het eerdere getraineer van de minister is hij onverwacht snel met het steunen van de keuze. Al op 9 maart zendt hij een telegram aan de Genie waarin zijn keuze valt op “terrein C bij fort Schiphol”. Dat heeft in het verleden de tot nog toe onbeantwoorde vraag opgeroepen: wat zijn dan de terreinen A en B? Mijn hypothese is dat dit de twee uitgekilde varianten in Halfweg zijn: de kavelstrook 90+91 en de strook 91+92.

In een dossier van de Genie in het Nationaal Archief vond ik de eerste kaart waarop Schiphol als gepland vliegveld staat afgebeeld. Hij dateert van 29 mei 1916. Op de kaart is duidelijk het voorterrein ten westen van het fort Schiphol zichtbaar. Dat beslaat bij elkaar 4,42 hectare rijksgrond. Terrein C bestaat verder uit twee percelen 421 (5,75 ha) en 422 (6,45 ha) van boer Gerrit Knibbe. Aangevuld met de reeds voorhanden rijksgrond is dat bij elkaar

Artikel 4. Hoofdafmetingen en peilen.
De inwendige afmetingen van elke loods bedragen 20 by 20 M. vrye ruimte en met den uitbouw buitenwerke 21.35 by 27.50 M.

16 Uit het bestek voor de 4 vliegtuigloodsen op Schiphol (NA)

11 Terrein B?

16,62 hectare voor een vliegerrein met een breedte van zo'n 200 en een lengte van 600 meter. De grond van Knibbe wordt op 21 april door het Departement van Oorlog gekocht via de Haarlemmermeerse notaris Heinsius voor een bedrag van 55.229,40 gulden, oftewel: f 4.527 per hectare. ¹⁴ En dat is tien procent goedkoper dan de grond bij Zwanenburg! Hoewel de koopovereenkomst pas op 21 april 1916 wordt getekend, lag de intentie al een maand eerder op straat. De Meerbode maakte op 18 maart al melding van de aankoop. ¹⁵ Als reden voor de verplaatsing wordt genoemd dat Schiphol beter bereikbaar is dan Zwanenburg. Overigens wordt er dan in het gemeentebestuur van Haarlemmermeer nog steeds

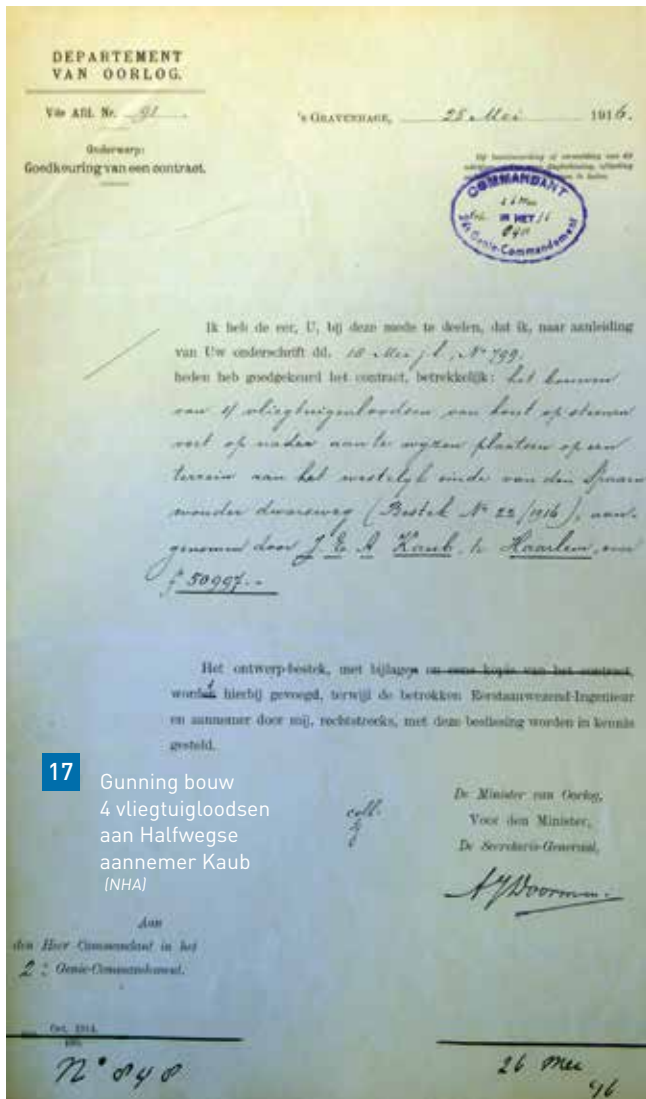
met geen woord gerept over de komst van een vliegekamp, niet in verslagen van B&W-vergaderingen, maar ook niet in raadsverslagen.

Illegale start

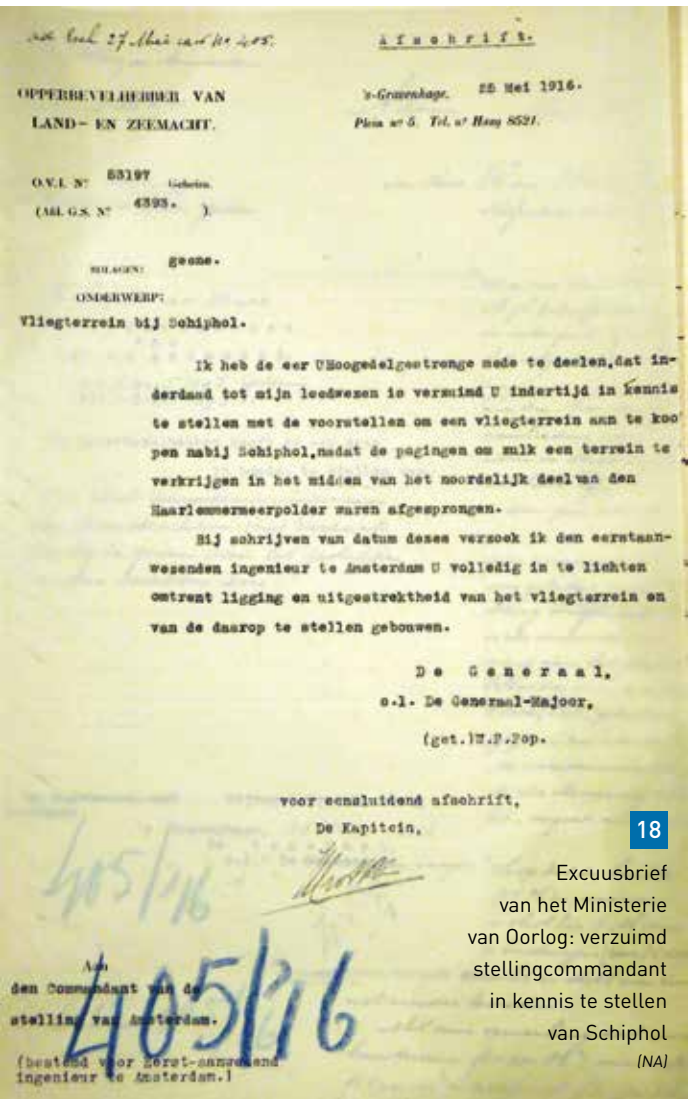
Nog voordat de koopovereenkomst met Knibbe is getekend, worden aannemers benaderd om offertes uit te brengen voor de bouw van vier vliegtuigloodsen. ¹⁶ In het Nationaal Archief vond ik het bestek voor die loodsen, maar bouwtekeningen heb ik nergens kunnen achterhalen. Ook niet in het Haarlemmermeers archief. Dat heeft per jaar een uitgebreid register met aanvragen voor bouwvergunningen. Maar de eerste keer dat daarin de Staat der Nederlanden voorkomt met een bouwaanvraag voor

Schiphol is pas op 27 juli 1916. Ruim drie maanden eerder, op 17 april, is de eerste melding dat door de aannemer begonnen is met de bouw van vier vliegtuigloodsen. Blijkbaar ging een mondelinge overeenkomst vooraf aan een schriftelijke, want de officiële goedkeuring door het Departement van Oorlog volgt pas op 25 mei 1916. ¹⁷ Uit een overzichtje van 12 april blijken de aanbiedingen te variëren tussen 51.000 en 57.000 gulden. ¹⁸ De bouw wordt dan gegund aan aannemer J.E.A. Kaub uit Haarlem, later Halfweg voor f 50.997. Curieus is dat van deze bouwactiviteiten niets terug te vinden is in Haarlemmermeerse bronnen. Omdat er mogelijk een uitzondering is gemaakt voor militairen, heb ik de toen vigerende

17 Gunning bouw 4 vliegtuigloodsen aan Halfwegse aannemer Kaub (NHA)

18 Excuusbrief van het Ministerie van Oorlog: verzuimd stellingcommandant in kennis te stellen van Schiphol (NA)

woningwet (van 1902) erop nageslagen, maar die is luid en duidelijk. Artikel 5 luidt: “Het is verboden, zonder schriftelijke toestemming van B&W een gebouw op te richten.” ¹⁹ Het heeft er dus alle schijn van dat de militairen een verbod hebben overtreden. Dat vraagteken wordt echter een uitroepeten aan de hand van een vermelding in het brievenboek van de Commandant Luchtvaartafdeling. De Genie zendt hem op 13 juli tekeningen van gebouwen op vliegterrein Schiphol en schrijft daarbij: “Bij opmaking contract verlichting gemeente Haarlemmermeer niet uitscha-

kelen.” ²⁰ Die onderstreping lijkt erop te duiden dat er inmiddels door de gemeente over procedures aan de bel is getrokken bij de Genie. Opvallend is dat dan binnen twee weken, op 27 juli, voor het eerst een bouw-aanvraag voor Schiphol wordt ingediend. Maar die betreft niet de vier vliegtuigloodsen, want die zijn dan al bijna klaar. Een illegale start.

Gepasseerd

In de stroomversnelling worden wel meer instanties dan B&W van Haarlemmermeer gepasseerd. Wat te denken van de Commandant van de Stelling

van Amsterdam, generaal Ophorst met zijn zetel in het Amstel Hotel? Die denkt eind mei nog steeds dat er bij Halfweg een vliegekamp wordt ingericht. Het zal wel even gestormd hebben op het ministerie van oorlog. In ieder geval schrijft de Secretaris Generaal (namens de Opperbevelhebber en de minister) dat: “tot mijn leedwezen verzuimd is u indertijd in kennis te stellen met de voorstellen om een vliegterrein aan te koop nabij Schiphol, nadat pogingen om zulk een terrein te verkrijgen in het midden van het noordelijk deel van den Haarlemmermeerpolder waren afgesprongen.” ²¹

20 Vliegveld Schiphol met vier loodsen aan de voet van het fort Schiphol in augustus 1916. De bomen aan de Spaarnwouderdwarsweg (beneden) moeten nog worden gerooid. *[Schiphol]*

19 De rechterberm van de huidige N232 (Schipholweg) vervult ongeveer de rol van berm van de Spaarnwouderdwarsweg. Het parkeerterrein is een deel van het landingsterrein van 1916 *[Jan Willem de Wijn]*

De eerste landingen

Intussen wordt er op Schiphol de laatste hand gelegd aan de vier vliegtuigloodsen en een automobielloods aan de Spaarnwouderdwarsweg. Het streven van Walaardt Sacré is erop gericht om het vliegveld operationeel te hebben op 19 september 1916. Dan beginnen immers grote legermanoeuvres binnen de Stelling van Amsterdam en daarbij krijgt de inzet van waarneming uit de lucht een steeds belangrijker rol.

Medio augustus 1916 begint het vliegveld z'n voltooiing te naderen. "De loodsen op het terrein bij Schiphol zijn nagenoeg

gereed" meldt het maandrapport van de commandant LVA. In potlood schrijft hij in de kantlijn: "het landingsterrein mag wel eens beproefd worden." ²² In geen enkel van de geraadpleegde archieven kom ik gegevens tegen over te houden proeflandingen en al evenmin van een rapportage daarover. Wel wordt meteen na de ingebruikneming op 19 september gemeld: "Schiphol voldeed goed. Enige geulen effenen." ²³ Dat duidt ook niet direct op verwerkte resultaten van eerdere proeflandingen.

Eerste foto

Op de luchtfoto, de eerste van het vliegveld, is te zien dat er geen graan meer op het terrein voor de vier hangars staat, zodat de foto eind augustus kan worden gedateerd of in ieder geval vlak voor de historische 19de september 1916. Aan de wagenloods, voor de eerste hangar links, wordt nog gebouwd. De diagonale streep die onder de derde loods doorloopt, is de grens van perceel J.817: alles boven die gedempte sloot is 'voorterrein' voor het fort en daardoor rijksdomein. Dus inclusief de driehoek (met hooimijten) uiterst links, onder het

21 Lt. R. Drost

22 LTZ.vl.K. Muller

23 Lt. L.J. Roeper Bosch

fort. Daar zou in 1917 en 1918 een volledige kazerne verrijzen voor een paar honderd man. Op de foto van de huidige situatie moeten de twee linker hangars ongeveer geplaatst worden links van het ronde Constellation-gebouw, de derde er net onder en de vierde er rechts van. Deze foto is geno-

men van de achtste verdieping van het Caravelle-gebouw, dat ongeveer op de helft van het 600 meter lange vliegterrein staat.

Operationeel

Op Soesterberg wordt in de vroege ochtend van dinsdag 19 september alles in gereedheid gebracht voor vertrek van

de grondploeg naar Schiphol. "Om 09.00 uur vertrekt naar het vliegveld Schiphol, onder leiding van sergeant Tangerink, een Spijker bakwagen met aanhanger, chauffeur Döll met vier man van de LVA en drie van de Landmacht, met nachtleger. Om 15.00 moet daar alles gereed zijn voor de ontvangst

25 Replica van het eerste vliegtuig op Schiphol: Farman F-20, registratie LA-4 (Jan Willem de Wijn)

24

Straat vernoemd naar grondlegger vliegveld Schiphol (Jan Willem de Wijn)

van drie vliegtuigen.”²⁴

In de tussentijd worden drie Farman-vliegtuigen gereedgemaakt voor vertrek naar Schiphol. In het orderboek van de Commandant Luchtvaartafdeling wordt bij de namen van de drie luitenant-vliegers geen alfabetische volgorde aangehouden. De volgorde volgt de anciënniteit. Op basis daarvan is de veronderstelling dat de toestellen ook in deze volgorde op Schiphol zijn geland.

L.J. Roepers Bosch (vliegbrevet 21 mei 1913) op de Farman F-20 met het kenteken LA-4, gevolgd door K. Muller (LTZ van de marine: brevet 30 mei 1915) op M-2, een Farman F-22 en als laatste R. Drost die nog maar iets meer dan twee weken tevoren z'n vliegbrevet wist te halen.²⁵ Hij vliegt ook met een Farman F-22: de LA-16.

Als waarnemers nemen zij respectievelijk mee: kapitein Hardenberg en de luitenant Ede van der Pals en De Boer.²⁶ Het ligt daarmee voor de hand dat Luitenant L.J. Roepers Bosch

de eerste piloot op Schiphol was en dat zijn waarnemer, kapitein Hardenberg (de latere commandant van de Luchtvaartafdeling), als eerste 'passagier' Schiphol aandeed.

Leuke bijkomstigheid: Van de Farman F-20 met de registratie LA-4 (het eerste vliegtuig op Schiphol) is een replica gemaakt die te bewonderen valt in het Nationaal Militair Museum te Soesterberg. En op Schiphol herinnert de Walaardt Sacréstraat aan de man die verantwoordelijk is voor de keuze van de locatie Schiphol en de uitbouw tot een volledige geoutilleerd vliegveld. Toepasselijk is dat die straat, als start van de dienstweg naar Schiphol-Centrum, midden door het in 1916 gekozen terrein op het huidige Schiphol-Oost loopt.

Willem de Wijn

GERAADPLEEGDE BRONNEN:

- 1 NA.2.13.70/331, brief Commandant Luchtvaartafdeling aan Opperbevelhebber d.d. 24 december 1915, blz. 2
- 2 Archief Aviodrome, kopie Transcriptie van het Beknopte Dagboek van wijlen H. Walaardt Sacré, blz. 8
- 3 NA.2.13.70/331, brief Commandant Luchtvaartafdeling aan Opperbevelhebber d.d. 2 november 1915
- 4 ibidem, conceptkanttekening Opperbevelhebber in brief aan minister van Oorlog, d.d. 11 november 1915
- 5 id, brief Commandant Luchtvaartafdeling aan Opperbevelhebber, d.d. 25 november 1915, blz. 1
- 6 id, handgeschreven notitie van Opperbevelhebber aan minister van Oorlog, d.d. 29 november 1915
- 7 id, brief minister van Oorlog aan Opperbevelhebber, d.d. 17 december 1915
- 8 id, brief commandant Luchtvaartafdeling aan Opperbevelhebber, d.d. 24 december 1915
- 9 NHA.230/263, brief Opperbevelhebber namens Minister aan Commandant Stelling van Amsterdam, d.d. 25 mei 1916
- 10 NHA.238/128, 2e omslag, nr.742, brief SG Dept. van Oorlog aan Commandant 2de Geniecommandement, d.d. 10 mei 1916
- 11 AAv, H. Walaardt Sacré, Dagboek, blz. 23
- 12 NA.3.09.19/40, kaart Nieuwe Hollandse Waterlinie, Hoofdkwartier, situatie rond 1920 (via St. Stelling van Amsterdam)
- 13 Walaardt Sacré, Dagboek, 24
- 14 F. J. Molenaar, 'Het ontstaan van het militaire vliegveld Schiphol in 1916', in *Onze Luchtmacht*, 1958, jrg. 10, 95
- 15 NHA.7001.5, Haarlemmermeer, verslag gemeenteraadsvergadering van 30 april 1916, blz. 21
- 16 NA.2.13.85/114, brief Commandant LVA aan Opperbevelhebber d.d. 17 april 1916: 'met de bouw is begonnen'
- 17 NHA.239/263, brief Opperbevelhebber aan Commandant Stelling van Amsterdam, d.d. 25 mei 1916
- 18 NA.2.13.85/28, brievenboek Commandant Luchtvaartafdeling, nr. 611 brief van Eal aan CLVA, d.d. 12 april 1916
- 19 F. Sleutelaar, Woningwet 1901 op <http://www.archive.org/stream/woningwetmetin00nethgoog#page/n10/mode/2up>
- 20 NA.2.13.85/28, brievenboek Commandant LVA: brief van Genie: niet uitschakelen gemeente Haarlemmermeer, 13 juli 1916
- 21 NHA.239.263. [Eal der Genie Amsterdam] afschrift brief Opperbevelhebber → Commandant Stelling van Amsterdam, 25 mei 1916
- 22 NA.2.13.70/478 maandrapporten, juni/juli 1916, d.d. 7 augustus 1916
- 23 NA.2.13.70/478 maandrapporten, september 1916, d.d. 12 oktober 1916
- 24 NA.2.13.85/71, orderboeken Cdt. Luchtvaartafdeling, Orderboek 1 sep 1916 t/m 30 aug 1917, d.d. 16 september 1916
- 25 L.C. Graaf van Limburg Stirum, *Nederlandsche Luchtvaarders* (Utrecht 1937) brevetdata op resp. pp. 44, 78 en 84
- 26 NA.2.13.85/71, Orderboek, 18 september 1916

Excursie Meer-Historie 2016 naar **Hellevoetsluis** op 7 mei en 18 juni 2016

Het vestingstadje Hellevoetsluis ligt op het Zuid-Hollandse eiland Voorne-Putten.

Het vestinggebied was oorspronkelijk een klein haventje dat gebruikt werd door de bewoners van het 15e eeuwse dorp Nieuw-Helvoet. Vanwege de gunstige en strategische ligging aan het Haringvliet, werd de vesting Hellevoetsluis in het begin van de 17e eeuw aangelegd om de oorlogs- en handelshaven die Hellevoetsluis inmiddels geworden was, te versterken. Admiraals van de Hollandse oorlogsvloot zoals De Ruijter en Tromp hadden hier hun thuishaven en Piet Hein bracht hier z'n 'gewonnen' zilvertvloot aan land.

In 1798 werd door Waterstaatsopzichter Jan Blanken begonnen met de aanleg van een zeesluis en een droogdok dat nu het oudste, nog werkende stenen droogdok van Europa is. Tot ver in de 19e eeuw was de vesting belangrijk als Marinehaven. Rond 1830 werd bij Hellevoetsluis het 'Kanaal door Voorne' gegraven om Rotterdam een kortere verbinding met de zee te geven en waardoor de economie

van de vesting opbloede. Omdat de zeeschepen steeds groter werden, werd rond 1872 de Nieuwe Waterweg aangelegd en werd het 'Kanaal door Voorne' nutteloos en zette het verval van de vesting in. Dit werd versterkt toen in de jaren '30 van de vorige eeuw de meeste Marine activiteiten naar Den Helder verplaatst werden. In de Tweede Wereldoorlog werd een deel van de binnenstad door de Duitsers afgebroken om schootsveld te hebben voor de bescherming van de daar gestationeerde U-boten.

Toen in de 60-er jaren ook de Mijnenveegdienst verdween, stagneerde de lokale economie. In de jaren '70 werd Hellevoetsluis aangewezen als groeikern en werden er veel woningen gebouwd voor forenzen die in Rotterdam of het Europoort-Botlek gebied werkten en ging het weer beter met Hellevoetsluis zodat er geld was om de vesting te restaureren. Nu is de vesting Hellevoetsluis een Rijksbeschermd stadsgezicht. Met gidsen worden het Droogdok Jan Blanken en de vestingwerken bezocht en kan 's middags op eigen gelegenheid het 'Museumschip De Buffel', het 'Lichtschip 12 Noord-Hinder' en de mijnenveger 'Bernisse' bezocht worden, maar ook de molen 'De Hoop', het Nationaal Brandweermuseum of het Stadsmuseum Hellevoetsluis.

Met de Museum Jaarkaart is het Brandweermuseum gratis te bezoeken, dus meenemen die Museum Jaarkaart als u die heeft; voor de andere bezienswaardigheden geeft de MJK geen korting. Graag nodigen we u uit om met ons mee te gaan. Het programma is als volgt:

- 08.30 uur Vertrek vanaf de parkeerplaats (niet gratis) achter het Raadhuis in Hoofddorp,
- 10.00 uur Aankomst in Hellevoetsluis bij Droogdok Jan Blanken met koffie en iets lekkers,
- 10.30 uur Film Droogdok Jan Blanken over het dokken van schepen,
- 10.45 uur Start rondleiding Droogdok en start rondleiding vestingwerken met gidsen,
- 12.30 uur Lunch met soep, kroket, koffie of thee, melk of karnemelk,
- 13.30 uur Start rondleiding vestingwerken en start rondleiding Droogdok met gidsen
- 15.00 uur Einde rondleidingen; vrije tijd om de andere bezienswaardigheden of musea te bezoeken,
- 16.30 uur Vertrek vanaf het Droogdok naar Hoofddorp,
- 18.00 uur Aankomst in Hoofddorp.

De kosten voor deze excursie bedragen € 53,00 per persoon inclusief busrit, koffie en thee, gidsen, lunch en foien. Na aanmelding over te maken op rekeningnummer NL 73 INGB 0003 5118 52 t.n.v. penningmeester Meer-Historie o.v.v. Excursie Hellevoetsluis.

Vul de bijsluiter bij dit blad in!

Schoolfoto

In nummer 3 van 2014 staat op blz. 40 een schoolfoto ingezonden door Fritz Klaassen. Het is een foto waarop mijn vader staat. Ik denk dat men. Klaassen een fout heeft gemaakt. Hij heeft zijn eigen naam gezet bij nr. 32 op de foto. Nummer 32 is mijn vader Izak Koole; hij komt niet

op de lijst voor. Mijn vader leeft niet meer. Hij is in 1988 overleden, maar er is nog wel een zus van hem. Ik kan het haar vragen. Is het mogelijk dat ik in contact kom met men. Klaassen? Zouden jullie mijn mailadres aan hem door willen geven? Het lijkt mij erg leuk als ik hem

het e.e.a. kan vragen. Ik was nog jong toen mijn vader overleed en ik weet dan ook weinig over zijn jeugd.

**Monique Oldenhage-Koole,
Nieuw-Vennep**

Ja, ik vind het belangrijk dat Meer-Historie (onderdeel van Stichting Haarlemmermeermuseum De Cruquius) zich in kan blijven zetten voor het behoud van het Haarlemmermeers erfgoed. Ik geef mij hierbij op als nieuwe begunstiger:

Naam : ..... m/v*

Adres : .....

Postcode : ..... Woonplaats: .....

Telefoon : .....

E-mail : .....

Datum : .....

Handtekening: .....

De minimum bijdrage is €17,50. Ik betaal na ontvangst van de bevestigingsbrief. Als begunstiger van Meer-Historie ontvang ik 4 x per jaar het blad Meer-Historie en voor twee personen gratis toegang tot het Historisch Museum Haarlemmermeer en Museum De Cruquius.

Stuur de ingevulde bon in een voldoende gefrankeerde envelop naar:
Begunstigersadministratie Meer-Historie
p/a Dhr. G.J. Deddens
Barbarije 5
2132 TP Hoofddorp

Aanmelden kan ook via email: gjdeddens@kpnmail.nl

**Stichting
Haarlemmermeer
museum
De Cruquius**

Agri Experience

Haarlemmermeer

Voor bezoek aan Nederlandse
Land- en Tuinbouw bedrijven

Marianne Koeckhoven - van Haaster
www.agriexperience.nl - info@agriexperience.nl
tel: 0252-621458 - fax: 0252-621459

NEEM UW BANK OVERAL MEE NAAR TOE

Sms 'mobiel' naar 7500 voor de app

Mobiel bankieren

Waar en wanneer u maar wilt geld overmaken. Dat kan met de Mobiel Bankieren app! Bovendien kunt u afbeeldingen en tekst toevoegen aan uw rekeningen. Zo bankiert u op een persoonlijke en overzichtelijke manier vanaf uw smartphone. Natuurlijk kunt u met de Mobiel Bankieren app ook uw saldo controleren en uw bij- en afschrijvingen bekijken. Mobiel Bankieren is er voor iPhone, iPad, Android en Blackberry (najaar 2011).

De belangrijkste voordelen:

- ▶ Gemakkelijk geld overmaken naar bekende rekeningen
- ▶ Foto's en namen toevoegen aan rekeningen
- ▶ Eenvoudig zoeken op bedragen, omschrijving en op rekeningen
- ▶ Inloggen en overboeken met een zelfgekozen 5-cijferige pin

Wilt u meer weten over Mobiel Bankieren?

Ga naar ABN AMRO Hoofddorp
Marktplein 11, abnamro.nl/mobielbankieren of bel 0900-0024
(EUR 0,10 per minuut).

ABN AMRO Hoofddorp, Marktplein 11, 2132 DA Hoofddorp

Verkrijgbaar in de
App Store

Available on
Android
Market

DE BANK ANNO NU ABN·AMRO

Volkstuinen te huur

Gelegen op landgoed De Baarsjes
in Vijfhuizen

Info verhuur:
Schoorl Beheer B.V.- Tel: 0523 - 682161

ADDITION

Ondernemersadvies

Kennismaken?

Bel Addick Land • 06 537 701 12

INTERN TRANSPORT

Reparatie, onderhoud,
verkoop en verhuur:

- vorkheftrucks
- pallettrucks
- reachtrucks

Heftruck Centrum Onderwater bv
Arnoudstraat 9, 2182 DZ, Hillegom • info@honderwater.nl
• Tel. 0252 - 41 56 33 • Fax 0252 - 41 34 20

**HONCOOP,
VERTROUWD MET
ONDERHOUD**

- Onderhoudswerken
- Renovaties
- Verbouwingen
- Woningaanpassingen voor mindervaliden
- Rioolreiniging en -reparatie

PHC P.C. Honcoop & Zn.
Aannemingsbedrijf - Nieuw-Vennep
Telefoon 0252 621660

**Amersfoort
Arnhem
Ede
Hoofddorp
Nieuwegein**

WIJ HEBBEN HART VOOR UW ZAAK
Samen ondernemen en kansen benutten.

Waar gaat uw bloed sneller van stromen? Waar liggen uw ambities? CROP werkt o.a. voor MKB'ers met gewaagde plannen, non-profit organisaties met idealen en familiebedrijven met buitenlandse ambities. Wat voor klant u ook bent, wij zijn meer dan een doorsnee accountantskantoor. Wij hebben hart voor uw zaak!

Heeft u interesse in hoe wij u kunnen helpen uw ambities waar te maken? Neem dan contact met mij op, Ton van Deijl:

☎ 023 - 562 62 48   ✉ tvandeijl@crop.nl   🌐 crop.nl

Accountancy   Belastingadvies   Corporate finance   Juridisch advies   HR services

E&M

VAN DER EIJK & VAN DER MAARL ASSURANTIËN

*met ons advies
speelt u op zeker.*

Hoofdweg 720 2132 BV Hoofddorp Telefoon: 023 5616030
Fax: 023 5625070 E-mail: eijkmaar@quicknet.nl

Groen Offset Hoofddorp BV • Bijlmermeerstraat 8 • 2131 HG Hoofddorp
Telefoon 023-5542370 • info@groen.nl • www.groen.nl

Kan uw vereniging een steuntje in de rug gebruiken?

Denk dan ook eens aan de Rabobank.

Als Rabobank Regio Schiphol zijn we betrokken bij de lokale gemeenschap. Elk jaar storten wij een deel van onze nettowinst in het Coöperatiefonds. Zo vloeit een deel van onze winst rechtstreeks terug naar de gemeenschap.

Het Coöperatiefonds helpt u graag uw ambities te realiseren.

Het is tijd voor de Rabobank.

Kijk voor meer informatie op www.regioschiphol.rabobank.nl

Rabobank